

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

**МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА
РОБОТА**

15.22– МР. 98 «С» 2023.10.03.013 ПЗ

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ГРИГОРЧУК МАРИНИ ОЛЕГІВНИ

2024

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВП НУБіП України "НАТІ" АГРОТЕХНІЧНИЙ ВІСНИК України "НАТІ"

Факультет агротехнологій та економіки

УДК 657.375

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету

агротехнологій та економіки

Галина МАКЕДОН

« ____ » _____ 2024 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

обліку і оподаткування

Наталія ЦАРУК

« ____ » _____ 2024 р.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Організація і методика обліку та контролю електронних грошей»

ВП НУБіП України "НАТІ" Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

ВП НУБіП України "НАТІ"

Гарант освітньої програми
д.е.н, професор

(підпис)

Петро СУК

ВП НУБіП України "НАТІ"

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

к.е.н, доцент

(підпис)

ВП НУБіП України "НАТІ"

Оксана ГАНЯЙЛО

Виконав

(підпис)

Марина ПИЛИПЧУК

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

НІЖИН – 2024

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВП НУБІП України "НАТІ" Факультет агротехнологій та економіки
ВП НУБІП України "НАТІ" Факультет агротехнологій та економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і оподаткування
к.е.н., доцент Наталія ЦАРУК

ВП НУБІП України "НАТІ" « » 2023 р. — ВП НУБІП України "НАТІ"

З А В Д А Н Н Я

на виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту

Пилипчук Марині Олегівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

ВП НУБІП України "НАТІ" Спеціальність 071 «Облік і оподаткування» ВП НУБІП України "НАТІ"

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Організація і методика обліку та контролю електронних грошей»

затверджена наказом директора ВП НУБІП України «Ніжинський агротехнічний інститут» від «03» 10 2023 № 98 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 15.01.2024 р.

ВП НУБІП України "НАТІ" Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи річні звіти підприємства ВП НУБІП України "НАТІ"

літературні джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, законодавчі і нормативно-правові акти

Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Сутність та особливості функціонування електронних грошей

2. Методика обліку електронних грошей у ПП «Іскра»

3. Внутрішній контроль та аудит операцій з електронними грошима у

ВП НУБІП України "НАТІ" ПП «Іскра» ВП НУБІП України "НАТІ"

Дата видачі завдання «05» 10 2023 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Оксана ГАНЯЙЛО

(підпис)

ВП НУБІП України "НАТІ" Завдання надано до виконання ВП НУБІП України "НАТІ"

(підпис)

Реферат

на магістерську кваліфікаційну роботу на тему:

«Організація і методика обліку та контролю електронних грошей»

Обрана тема магістерської кваліфікаційної роботи є актуальною, адже останнє десятиріччя характеризується появою інноваційних продуктів для здійснення платежів, чому певною мірою сприяє науково-технічний прогрес і розвиток фінансового ринку. Для вирішення питання ефективності та конфіденційності платіжних трансакцій необхідно відмовитися від зберігання

та передавання конфіденційних відомостей при відданому здійсненні тих угод, які не потребують ідентифікації клієнта. Безпека без ідентифікації може бути легко реалізована за допомогою електронного платіжного засобу на пред'явника, що випускається в обіг без відкриття банківського рахунку. Саме таким платіжним засобом є електронні гроші. Електронні гроші є зручним розрахунковим засобом, за допомогою якого можна купувати товари, сплачувати послуги, отримувати оплату за виконану роботу, не відходячи від

комп'ютера.

У першому розділі висвітлено сутність і загальні схеми обігу електронних грошей, розкрито основні види електронних грошей, а також досліджено особливості впровадження та функціонування системи електронних грошей.

У другому розділі проведено аналіз організаційно-економічної характеристики ПП «Іскра». Досліджено методику обліку електронних грошей, проаналізовано особливості відображення електронних грошей в обліку підприємства та запропоновано шляхи удосконалення обліку електронних грошей на досліджуваному підприємстві.

У третьому розділі магістерської кваліфікаційної роботи досліджено організаційно-методичні аспекти аудиту та внутрішнього контролю операцій з електронними грошима.

Предмет дослідження – є організаційно-методичні підходи обліку та контролю електронних грошей на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дослідження виступають процес обліку та контролю електронних грошей у ПП «Іскра»

Метою написання магістерської кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-організаційних основ обліку та контролю операцій з електронними грошима та розробка напрямків їх покращення на досліджуваному підприємстві.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ, ГРОШІ, ЛІМІТ, ОБЛІК, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, КОНТРОЛЬ, ЛІКВІДНІСТЬ.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ВП НУБіП України "НАТІ"	ВП НУБіП України "НАТІ"
РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ	8
1.1. Сутність електронних грошей і загальні схеми їх обігу	8
1.2. Основні види електронних грошей	19
1.3. Особливості впровадження та функціонування системи електронних грошей	23
ВП НУБіП України "НАТІ"	ВП НУБіП України "НАТІ"
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ У ПП «ІСКРА»	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «Іскра»	27
2.2. Методика обліку електронних грошей та безготівкових операцій на досліджуваному підприємстві	37
2.3. Удосконалення обліку електронних грошей на досліджуваному підприємстві	44
РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА У ПП «ІСКРА»	51
3.1. Організаційно-методичні аспекти аудиту операцій з електронними грошима на досліджуваному підприємстві	51
3.2. Внутрішній контроль операцій з електронними грошима у ПП «Іскра»	63
ВП НУБіП України "НАТІ"	ВП НУБіП України "НАТІ"
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	89

ВСТУП

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Останнє десятиріччя характеризується появою інноваційних продуктів для здійснення платежів, чому певною мірою сприяє науково-технічний прогрес і розвиток фінансового ринку. Внутрішні та транскордонні роздрібні платежі, які виконуються з використанням новітніх платіжних продуктів,

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

збільшуються як за кількістю, так і за обсягами. Нові платіжні інструменти не з'являються випадково за бажанням розробників, їх поява - об'єктивний процес, викликаний новими незадоволеними потребами і підвищеними вимогами до ефективності та надійності платежів.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Традиційні технології банківського обліку операцій, пов'язані з ідентифікацією клієнта, виявляються дорогими для систем масових платежів, які здебільшого оброблюють операції з невеликими сумами. Для вирішення питання ефективності та конфіденційності платіжних трансакцій необхідно відмовитися від зберігання та передавання конфіденційних відомостей при віддаленому здійсненні тих угод, які не потребують ідентифікації клієнта.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Безпека без ідентифікації може бути легко реалізована за допомогою електронного платіжного засобу на пред'явника, що випускається в обіг без відкриття банківського рахунку. Саме таким платіжним засобом є електронні гроші. Електронні гроші є зручним розрахунковим засобом, за допомогою якого можна купувати товари, сплачувати послуги, отримувати оплату за

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

виконану роботу, не відходячи від комп'ютера. Такі операції стали реальними завдяки появі електронних платіжних систем. Сьогодні є чимало електронних платіжних систем мережі Інтернет. Серед найбільших можна виокремити: PayPal, Neteller, Egold, StormPay, E-gold, WebMoney та інші.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Мета магістерської кваліфікаційної роботи полягає дослідженні теоретико-організаційних основ обліку та контролю операцій з електронними грошима та розробка напрямків їх покращення на досліджуваному підприємстві.

Досягнення мети передбачає вирішення *наступних поставлених*

завдань
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- розкрити сутність і загальні схеми обігу електронних грошей;
- обґрунтувати основні види електронних грошей;
- розкрити особливості впровадження та функціонування системи електронних грошей;

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- проаналізувати організаційно-економічну характеристику ПП «Іскра»;
- дослідити методiku обліку електронних грошей на досліджуваному підприємстві;
- проаналізувати особливості відображення електронних грошей в обліку досліджуваного підприємства;

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- навести шляхи удосконалення обліку електронних грошей на досліджуваному підприємстві.
- дослідити порядок проведення внутрішнього контролю та аудиту операцій з електронними грошима у ПП «Іскра».

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

об'єктом дослідження процес обліку та контролю електронних грошей у ПП «Іскра».

Предмет дослідження – є організаційно-методичні підходи обліку та контролю електронних грошей на досліджуваному підприємстві.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Виконання визначених завдань передбачало використання таких *методів* розреченне, узагальнення і порівняння, причинно-наслідковий та абстрактно-логічний зв'язок, аналіз і синтез, індукція та дедукція, методи економічного аналізу, методи абстрагування.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Інформаційною базою дослідження є роботи включає законодавчі та нормативні акти з регулювання питань обліку і контролю електронних грошей та безготівкових розрахунків, праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій, періодичних видань, Інтернет; звітні, облікові, статистичні дані суб'єкта дослідження та результати власних спостережень автора.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у можливості

ВП НУБіП України "НАТІ" **ВП НУБіП України "НАТІ"**
 впровадження рекомендацій, які носять практичний характер, у діяльність досліджуваного підприємства, що покращить аналітичність інформації у звітності щодо електронних грошей та підвищить ефективність прийнятих рішень користувачами.

Наукова новизна магістерської кваліфікаційної роботи полягає у

ВП НУБіП України "НАТІ" **ВП НУБіП України "НАТІ"**
 теоретичному обґрунтуванні, розробленні пропозицій з вдосконалення організаційних та методичних аспектів до обліку та контролю електронних грошей та безготівкових розрахунків, зокрема розкриття інформації про облікове відображення електронних грошей в розрізі карток та мережі, що забезпечить якісне аналізування та оцінювання ефективності використання їх

ВП НУБіП України "НАТІ" **ВП НУБіП України "НАТІ"**
 в операціях підприємства

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО - АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

1.1. Сутність електронних грошей і загальні схеми їх обігу

Поява електронних грошей - об'єктивний процес, викликаний новими потребами і підвищеними вимогами до ефективності і надійності платежів. За інформацією про діяльність, пов'язану з випуском та використанням електронних грошей, яку надають банки - емітенти, загальна кількість електронних грошей в обігу збільшилась протягом 2014 року на 70% (з 7,3 млн.грн. до 12.5 млн.грн.) [1].

Розвиток найсучаснішої форми грошей - електронної, призводить до того, що гроші втрачають предметно-чуттєву форму і перетворюються на інформаційний ресурс, стають віртуальною реальністю, створеною за допомогою технологічних засобів [2].

Система електронних грошей у світі використовується вже майже три десятиліття. Україна не може похизуватися таким досвідом. З розвитком Інтернет-технологій застосування електронних грошей в Україні з кожним днем набуває дедалі більшої ваги. Вони є популярним, доступним і зручним засобом платежу. Їх використовують при оплаті товарів в Інтернет-магазинах та/або оплаті послуг компаніям, які приймають такі платежі, аналогічно тому, як це робиться з банківського рахунку [3].

Електронні гроші (далі - ЕГ) є відносно новим поняттям для української економічної літератури. У сучасній економічній літературі до тепер відсутнє єдине загальновизнане трактування сутності електронних грошей, що ускладнює практику їх використання в сучасних умовах, а отже, і потребує на подальші розширені дослідження.

Оскільки правова сутність та економічна природа електронних грошей є досить новою, існують різні підходи їх трактування.

У Звіті про електронні гроші Європейського центрального банку 1998 р.

наведено таке визначення електронних грошей - грошова вартість, яка зберігається в електронному вигляді на технічному пристрої і може широко використовуватися для здійснення платежів підприємствам іншим, ніж емітент, без необхідності використання при цьому банківських рахунків, але яка діє як наперед оплачений інструмент на пред'явника [4].

Правове визначення електронних грошей для країн ЄС міститься також в Директиві Європейського Парламенту та Ради Європи № 2009/110/ЄС від 16.09.2009 р. (далі - Директива 2009/110/ЄС) [5].

Електронними грошима в Україні визнаються одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, є грошовими зобов'язаннями емітента і приймаються як одиниці платежу іншими, відмінними від емітента

особами [6].

Узагальнимо поняття електронних грошей у законодавчо - нормативних актах в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Тлумачення поняття «електронні гроші» у законодавчо - нормативних актах

Джерело	Трактування поняття «електронні гроші»
Report on electronic money European Central Bank, 1998 [4]	це грошова вартість, яка зберігається в електронному вигляді на технічному пристрої і може широко використовуватися для здійснення платежів підприємствам іншим, ніж емітент, без необхідності використання при цьому банківських рахунків, але яка діє як наперед оплачений інструмент на пред'явника
Директива Європейського парламенту та Ради Європи № 2009/110/ЄС від 16.09.2009 р. [5]	означають грошову вартість, як представлено у вимозі до емітента, які зберігаються на електронному пристрої, в тому числі магнітному, випускаються для отримання коштів з метою здійснення платіжних операцій, та приймаються фізичною або юридичною особою, відмінною від установи- емітента електронних грошей
A glossary of terms used in payments and settlement systems [7]	це вартість, яка зберігається в електронному вигляді на таких пристроях, як чіп-карта або жорсткий диск персонального комп'ютера.
Закон № 2346 (п.15.1 ст. 19) [6]	це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випустила, грошовими зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.
Положення «Про електронні гроші в Україні» [8]	не визначено

Таким чином, у законодавчо - нормативних документах елементи

електронних грошей визначаються: **ВП НУБіП України "НАТІ"** **ВП НУБіП України "НАТІ"**

- 1) як грошова вартість;
- 2) як спосіб зберігання вартості (у електронному вигляді, на технічному (електронному) пристрої);
- 3) як засіб платежу з метою здійснення платіжних операцій;

4) як зобов'язання емітента ЕГ. **ВП НУБіП України "НАТІ"** **ВП НУБіП України "НАТІ"**

Крім того, ЕГ є наперед оплаченим інструментом на пред'явника, їх обіг здійснюється без використання банківських рахунків.

Не всі наведені визначення вказують на доволі суттєву ознаку електронних грошей, як їх існування в якості зобов'язань свого емітента,

ВП НУБіП України "НАТІ" **ВП НУБіП України "НАТІ"**

оскільки саме вона свідчить про можливість обміняти їх на реальні гроші в будь - який момент; не всі країни закріплюють норму щодо відсутності використання рахунків під час обігу електронних грошей.

Правники сходяться на думці, що оптимальним визначенням поняття «електронні гроші», яке дає змогу охопити якомога більше форм електронних

ВП НУБіП України "НАТІ" **ВП НУБіП України "НАТІ"**

грошей, що постійно змінюють свій вигляд, а стрімко набувають нових форм вираження, є наведене Директивою Європейського парламенту та Ради Європи No 2009/110/ЄС від 16.09.2009 р. [9].

У наведених тлумаченнях понять «електронні гроші», не прослідковується зв'язок ЕГ з конкретною формою розрахунків, що породжує

ВП НУБіП України "НАТІ" **ВП НУБіП України "НАТІ"**

різні тлумачення в економічній літературі (табл. 1.2).

Таким чином, автори неодностайні в думці з приводу поняття ЕГ. Звичайно, ЕГ є неповноцінними, фидуціарними грошима, як зазначають автори інституту досліджень, вони не ототожнюють їх із безготівковими грішми, проте й не висловлюють думку щодо належності ЕГ до готівкових грошей.

ВП НУБіП України "НАТІ" **ВП НУБіП України "НАТІ"**

Александрко М. Д. [10] визначає ЕГ як різновид кредитних грошей, Савлук М. І. [11] - як різновид депозитних грошей (які за його визначенням є різновидом кредитних грошей [11]). Проте, на нашу думку, ЕГ не можна віднести до кредитних, зокрема депозитних з приводу того, що ЕГ

обертаються без використання банківських рахунків, тобто поза банківською системою, крім того, при емісії ЕГ не виникають кредитні відносини.

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

Таблиця 1.2

Тлумачення поняття «електронні гроші» в економічній літературі

Джерело	Трактування поняття «електронні гроші»
Івасів Б.С. [10]	З економічної точки зору, електронні гроші - це платіжний інструмент, який поєднує (залежно від схеми реалізації) властивості як готівкових грошей, так і традиційних платіжних інструментів (чеків, переказів, банківських карток тощо). З готівкою їх поєднує можливість здійснення платежів поза банківською системою; з традиційними платіжними інструментами - можливість здійснення розрахунків у безготівковій формі через рахунки, що відкриті в банківських установах. З юридичної точки зору, електронні гроші - це безстрокові грошові зобов'язання емітента на пред'явника в електронній формі, випуск (емісія) в обіг яких здійснюється емітентом як після отримання грошових коштів у розмірі, не меншому від обсягу зобов'язань, прийнятих на себе емітентом, так і у формі наданого кредиту (емітованої грошової вартості)
Савлук М.І. [11]	це різновид депозитних грошей, які існують у пам'яті комп'ютерів і здійснюють свій рух автоматично з допомогою комп'ютерних систем за безпосередніми розпорядженнями власників поточних рахунків.
Кравчук В. [12]	це різновид так званих «фідучіарних» грошей. Вони є зобов'язаннями емітента, випущеними з метою розрахунків, але при цьому не мають власної внутрішньої вартості. Хибним є
Алексеєнко М.Д. [13]	це різновид кредитних грошей, які є одиницею вартості, що зберігаються на відповідному електронному пристрої, приймаються як засіб платежу на користь емітента та інших юридичних і фізичних осіб і є грошовими зобов'язаннями емітента
Федорова У.С. [14]	це це гроші в прямому розумінні цього слова, а саме це один спосіб розрахунків, який має свої особливості.
Алексєєва Г. І. [15]	це не фактична валюта, а лише її електронна вартість. Під електронними грошима мається на увазі еквівалент реальних грошових коштів, які звертаються тільки в межах конкретної

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

Незважаючи на те, що емітенти електронних грошей мають тісно взаємодіяти із банками для забезпечення вільного обміну електронних грошей

ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ"

на традиційні і навпаки, електронні гроші не є «банківськими грошми» [12].

Слід зауважити, що ЕГ також не використовуються у якості засобу накопичення.

Підтвердженням нашої думки є ст. 13 преамбули до Директиви

2009/110/ЄС [5], відповідно до якої емісія електронних грошей не є діяльністю

з прийняття депозитів, з огляду на специфічну природу електронних грошей як електронного замітника монет та банкнот, який має використовуватись як засіб здійснення платежів, як правило, в обмеженій сумі, а не як засіб накопичення коштів. Також статтю 12 цієї Директиви встановлена заборона на

надання відсотків або іншого доходу, пов'язаного з тривалістю періоду часу,

протягом якого власник електронних грошей має їх у своєму розпорядженні [5].

Івасів Б.С. [10] вказує на схожість ЕГ і з готівкою, і з розрахунками через банківські рахунки. Єгорова Ю. [14] не вважає ЕГ грошима в прямому

розумінні, а як альтернативний платіжний засіб, і визначає ЕГ як ще один

спосіб розрахунків.

Як спосіб оплати, спосіб платежу визначають електронні гроші окремі фахівці - практики [16].

Згідно ст. 3 Закону України від 05.04.2001 р. № 2346-III «Про платіжні

систему та переказ коштів в Україні» (далі Закон 2346) [6] грошові кошти

існують у готівковій формі (формі грошових знаків – банкнот і монет) і у безготівковій формі (формі записів на рахунках у банках). Для проведення переказу можуть використовуватися кошти як у готівковій, так і в безготівковій формі (ст. 4). Згідно п. 1.4 Інструкції про безготівкові розрахунки

в Україні в національній валюті, затвердженої постановою НБУ від 21.01.2004

р. № 22 [17] безготівкові розрахунки – це перерахування певної суми коштів з рахунку платника на рахунок одержувача коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою в касу банку, на рахунки одержувачів коштів. Отже, безготівкові

гроші зберігаються на рахунках у банках.

Враховуючи вищевикладене, слід наголосити, що електронні гроші відрізняються від інших існуючих форм грошей різними способами. Так, в порівнянні з готівкою, електронні грошові продукти використовують

криптографію для підтвердження транзакцій і в цілях захисту конфіденційності і цілісності даних. Електронні гроші, на відміну від банкнот і монет, можуть бути більш легко використані для віддалених платежів. Окрім того, на відміну від готівки, у більшості схем, доступних в даний час, електронні гроші, отримані бенефіціаром не можуть бути використані повторно [4].

Таким чином, розрахунки електронними грошима не відносяться ні до готівкових, ані до безготівкових розрахунків.

Слід зазначити, що і не всі електронні розрахунки є електронними грошима. Межа між електронними грошима та іншими електронними платіжними інструментами є досить нечіткою: одні й ті ж платіжні інструменти можуть (в першу чергу) забезпечувати зручний спосіб використання звичайних банківських рахунків і водночас використовуватись в системах електронних грошей. Ключовою відмінністю електронних грошей від традиційних грошей є те, що вони можуть бути неперсоніфікованим платіжним інструментом (тобто не потребують ідентифікації власника) та обіраються до певної міри поза межами банківської системи [12].

При розрахунках за допомогою електронних грошей банківські рахунки використовуються лише для введення/виведення грошей (при цьому використовується консолідований банківський рахунок емітента електронних грошей, на який зараховуються/списуються кошти, що надходять від емісії/погашення електронних грошей).

Не відносяться до ЕГ і наперед оплачені картки одноцільового використання: дисконтні карти торговців, картки автозаправних станцій, квитки для проїзду в транспорті, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами [8].

Згідно п. 1.6 Положення про електронні гроші в Україні, затвердженого постановою Правління НБУ від від 04.11.2010 року № 481 (далі - Положення 481), операції з ЕГ здійснюються емітентами, операторами, агентами, торговцями та користувачами відповідно до вимог вказаного Положення,

інших нормативно - правових актів НБУ, правил, установлених емітентами та платіжними організаціями, внутрішньодержавних або міжнародних платіжних систем, а також умов укладених договорів.

Функції основних учасників правовідносин, пов'язаних з використанням електронних грошей в Україні узагальнено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Характеристика учасників щодо випуску, використання та погашення ЕГ	
Основні учасники	Функції учасників
Емітент – банківська установа	Здійснює емісію електронних грошей лише у національній валюті та зобов'язаний здійснювати погашення випущених ним електронних грошей на вимогу пред'явника. Має право здійснювати обмінні операції з випущеними ним електронними грошима на електронні гроші, випущені іншими емітентами, а також укладати договори з банками (агентами з обмінних операцій) про здійснення ними такої діяльності
Емітент та агент з розповсюдження на підставі договору, укладеного з емітентом	Зобов'язані надавати електронні гроші користувачу з моменту внесення користувачем готівкових коштів у касу або ініціювання переказу безготівкових коштів
Емітент або агент з поповнення	Має право приймати від користувачів кошти для поповнення електронними грошима наперед оплачених карток або електронних пристроїв, до яких дають доступ наперед оплачені картки
Агент з поповнення	Надає засоби поповнення електронними грошима електронним пристроїв. Зобов'язаний ініціювати переказ коштів, отриманих від користувачів для поповнення електронними грошима електронних пристроїв, на рахунок емітента не пізніше наступного робочого дня після отримання коштів
Агент з розрахунків	На підставі договору з емітентом здійснює розповсюдження електронних грошей. Може бути виключно банк і небанківська фінансова установа, що має ліцензію на переказ коштів без відкриття рахунків, видану Національним банком України. Має право приймати електронні гроші від користувачів - фізичних осіб в обмін на готівкові та безготівкові кошти, а від користувачів - суб'єктів господарювання та торговців виключно в обмін на безготівкові кошти
Торговці суб'єкти господарювання	Укладають договори з емітентом або агентом з розрахунків і мають право приймати ЕГ як засіб платежу в грн. та використовувати виключно для обміну на безготівкові кошти
Користувачі- суб'єкти господарювання та фізичні особи	Мають право отримувати та пред'являти до погашення в обмін на готівкові та безготівкові кошти (суб'єкти господарювання - лише на безготівкові)
Оператор	Юридична особа, яка на підставі договору, укладеного з емітентом, виконує операційні та інші технологічні функції, що забезпечують використання електронних грошей, та внесена НБУ до Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури

Розглянемо особливості розрахунків електронними грошима (рис.1.1)

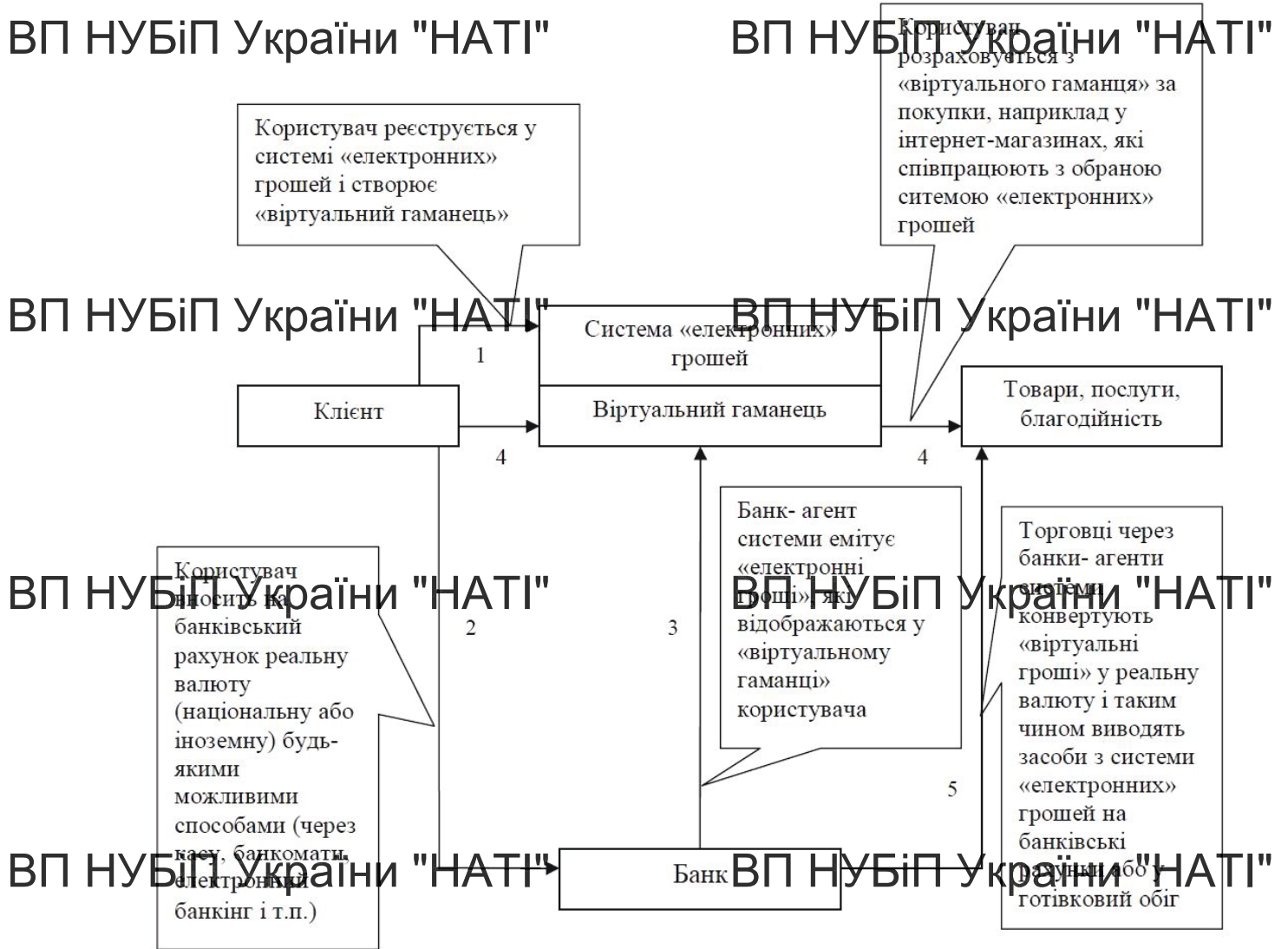

Рис. 1.1. Схема розрахунків з використанням «електронних» грошей

Слід зазначити, що йдеться не про безготівкові розрахунки з використанням реальних грошей, а маються на увазі гроші «віртуальні», створювані для розрахунків в інтернет - мережі. Послуги за розрахунками «електронними грошима» надають спеціалізовані платіжні системи (як внутрішньодержавні, так і міжнародні), схема роботи яких доволі проста.

Користувач укладає договір з банком про надання послуг по операціях з електронними грошима, в якому обумовлюються правила проведення операцій. Користувач вносить грошові кошти на банківський рахунок, створює свій електронний гаманець, на який банк - агент завантажує ЕГ (не більше оплаченої суми). Електронний гаманець – це обліковий запис у базі даних системи ЕГ про суму ЕГ в розпорядженні користувача з урахуванням

руху цих засобів. Електронний гаманець не є аналогом поточного рахунку в банку, оскільки при його відкритті не відбувається ідентифікація його власника.

Електронні гроші є випущеними з часу їх завантаження емітентом або оператором на електронний пристрій, що перебуває в розпорядженні користувача або агента. Поповнювати «гаманець» можна через відділення банків, з якими співпрацює платіжна система, або термінали. Також можна зараховувати засоби з платіжної картки, з банківського рахунку, використовуючи інтернет - банкінг [16].

Емітент зобов'язаний вести облік коштів, які надходять від користувачів та/або агентів як оплата електронних грошей на окремому рахунку емітента за кожною платіжною системою та за кожним видом електронного пристрою (п. 1.5 Положення 481) [8].

Персоніфікований облік ЕГ по кожному їх власнику в банку не ведеться, як це відбувається з коштами на поточних рахунках клієнтів банку, які обов'язково проходять процедуру ідентифікації.

У цьому випадку на банківських рахунках емітента відображаються тільки дві операції з випуску, тобто момент забезпечення електронних грошей переказом реальних коштів на рахунок емітента, та погашення - переказ коштів, які забезпечували зобов'язання емітента, на рахунок користувача електронних грошей або видача їх у готівковій формі [9].

Тому рух електронних грошей відбувається поза банківськими рахунками, для цього існують «електронні рахунки». У зв'язку з цим, фахівці зазначають про необхідність визначення в українському правовому полі категорії «електронні рахунки», аналогами яких є електронні пристрої [9].

Користувач системи отримує можливість розрахуватися з торговцями або провайдерами послуг, які приймають електронні гроші до оплати (до аналогії з картковими розрахунками). Як правило, електронними грошима оплачується оборот інтернет - комерції. У даному випадку електронні гроші - це спосіб оплати, який конкурує з платіжними картками, платежами через

таксомати, при цьому приваблює користувачів дешевизною і анонімністю.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Тому вони, як правило, використовуються для дрібних платежів. [16]
Законодавством передбачені деякі обмеження (табл. 1.4), так на поповнюваному пристрої сума ЕГ не повинна перевищувати 8 тис. грн., однак виводити із системи гроші можна без обмежень.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Замість того, щоб використовувати дебетову карту (яка вимагає банківський рахунок) або кредитну картку (яка вимагає договору), користувач придбає платіжні засоби, які можуть бути використані таким же чином, як грошові кошти або інші види оплати карткою, але без необхідності залучення сторонньої авторизації.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Погашення ЕГ відбувається шляхом переведення ЕГ з власного електронного гаманця на електронний гаманець банку емітента в тій сумі, яку користувач хоче погасити. Банк погашає ЕГ на вимогу користувача - суб'єкта господарювання тільки шляхом безготівкового перерахування грошових коштів на поточний рахунок в сумі пред'явлених до погашення ЕГ.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Таким чином, розрахунки за допомогою електронних грошей не є безготівковими, такими вони стають лише при погашенні. Саме погашення ЕГ буде безготівковим розрахунком (при зарахуванні на банківський рахунок) з банком за договором про надання послуг по операціях з електронними грошима в системі електронних грошей, а не безпосередньо з покупцем за товари, роботи, послуги.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Не можна також назвати їх і готівковими розрахунками, так як готівка при розрахунках ЕГ не використовуються взагалі. Це лише можливість розрахуватися не готівкою (монетами та банкнотами), а електронними коштами, як їх заміником. Як і карткові розрахунки, розрахунки ЕГ покликані боротися з готівковими розрахунками.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

У той же час для суб'єктів господарювання (як продавців-торговців, так і покупців-користувачів) залишилася умова про те, що всі операції з електронними грошима треба починати і завершувати виключно в безготівковій формі (п. 3.3 Положення 481).

Електронні гроші зберігаються та завантажуються на електронні пристрої їх емітентами або агентами з розповсюдження. Доступ до електронних грошей, які зберігаються в інформаційному вигляді, здійснюється за допомогою електронного пристрою. Згідно з п. 1.3. Положення № 481, електронний пристрій - чип, що міститься на пластиковій картці або на іншому носії, пам'ять комп'ютера тощо, які використовуються

для зберігання електронних грошей;

Відповідно до цього, електронні гаманці, спеціальні картки або навіть програмно-технічне забезпечення на онлайн сервері оператора, на думку правників необхідно розглядати як «електронні рахунки» [9].

Узагальнимо основні вимоги щодо випуску, використання та погашення

електронних грошей у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Основні вимоги щодо випуску, використання та погашення електронних грошей

Випуск електронних грошей	
Здійснюється виключно банком виражених лише в гривнях	
проводиться шляхом надання їх користувачам в обмін на готівкові або безготівкові кошти	
Сума електронних грошей на електронному пристрої, який не може поповнюватися, не повинна перевищувати 2 000 гривень; сума електронних грошей на електронному пристрої, який може поповнюватися, не повинна перевищувати 8 000 гривень	
Використання електронних грошей	
Користувачами - фізичними особами	для оплати товарів, переказу іншим користувачам - фізичним особам в межах 500 грн. надань на не більше 40 днів протягом місяця
Користувачами - суб'єктами господарювання	лише для оплати товарів
Торговцями (зареєстрованими суб'єктами господарювання)	в обмін на безготівкові кошти або повернення ЕГ у разі повернення товарів. Приймають як засіб платежу за товари ЕГ, виражені в гривнях
Погашення випущених електронних грошей емітентом на вимогу прот'ягника	
фізичної особи	готівкою або шляхом переказу на банківський рахунок
суб'єкта господарювання торговця, агента	виключно шляхом переказу на банківський рахунок

Таким чином, в Україні здійснювати випуск електронних грошей можуть

виключно банки. Електронні гроші можуть бути номіновані тільки у гривнях.

Повинно бути забезпечено 100%-ве покриття електронних грошей реальними готівковими і безготівковими коштами. Сума електронних грошей в електронному пристрої (гаманці) не може перевищувати 8 тис. грн. Емітент електронних грошей приймає на себе зобов'язання з їх погашення на вимогу

продавника

ВП НУБіП України "НАТІ"

1.2. Основні види електронних грошей

У сучасних умовах відбувається широке впровадження електронних

платіжних засобів (так званих електронних грошей) у системі безготівкових розрахунків.

розрахунків.

Електронні гроші – це умовна назва коштів, які використовуються їхніми власниками на основі електронної системи банківських послуг.

Електронні гроші застосовуються завдяки впровадженню у розрахунках

комп'ютерної техніки і сучасних систем зв'язку. Сьогодні це найбільш

прогресивний, економічний і зручний носій грошових функцій. Основними компонентами системи електронних грошей є банківські автомати, кредитові і дебетові картки, електронна система розрахунків у торгових пунктах тощо.

Поява електронних грошей була б неможливою без надійного захисту від

неавторизованого доступу до бази даних, без запобіжних заходів щодо

занесення вірусів у електронну систему, достовірного і правильного використання магнітних карток.

Електронні платіжні засоби діють у рамках спеціального каналу зв'язку з банком (наприклад, між банком і торговельними підприємствами під час

розрахунків). Тим самим вони значно прискорюють взаєморозрахунки, а отже,

й обіг товарів і грошей.

Щодо класифікації електронних грошей, то можна зазначити про різноманітність думок науковців. Проте, більшість виділяє лише три види:

фіатні, нефіатні та віртуальні (ігрові).

На рис. 1.2. наведено класифікаційні ознаки та види електронних грошей.

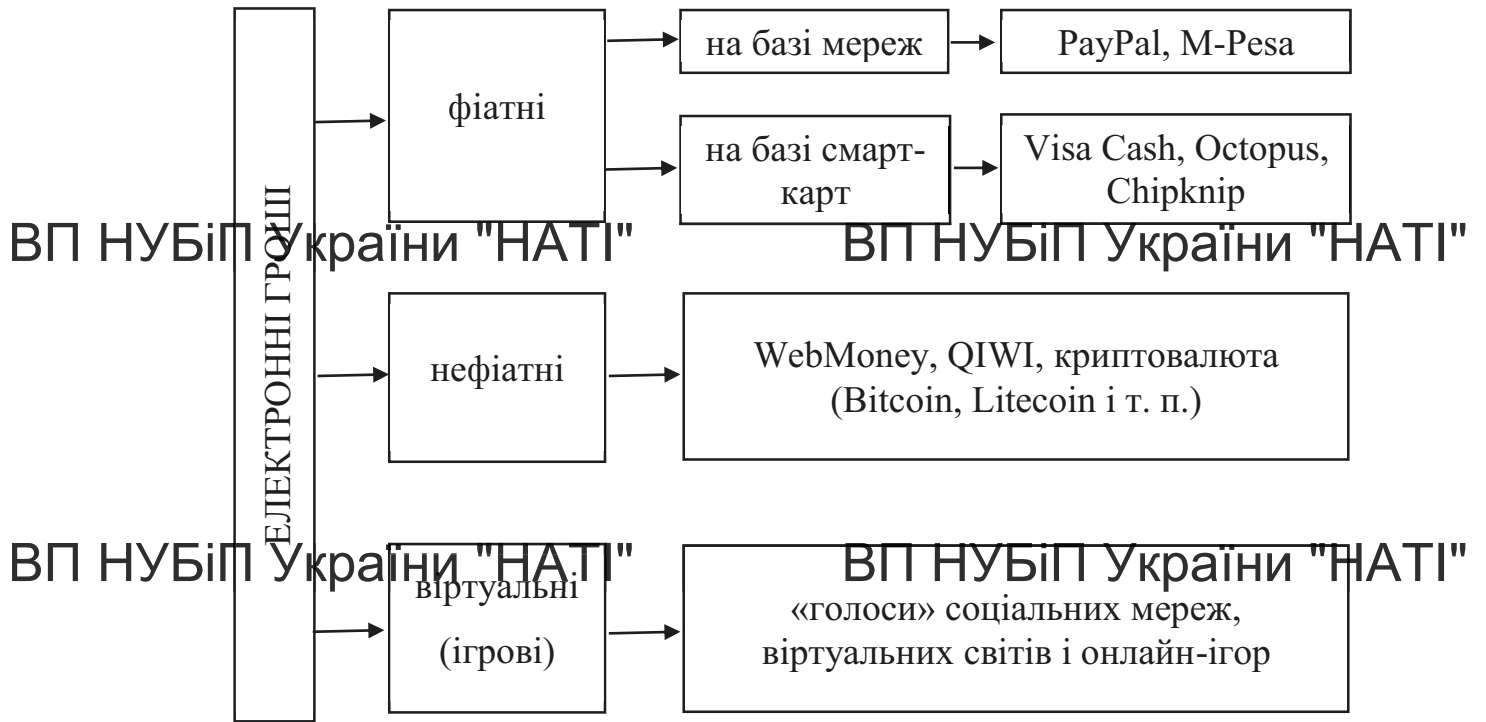

Рис. 1.2. Класифікаційні ознаки та види електронних грошей

Виділяють такі основні види електронних грошей:

Електронні гаманці (WebMoney).

- Цифрові сертифікати.
- Цифрові чеки.
- Smart-картки.

Цифровий сертифікат - свого роду електронний паспорт. Цифровий сертифікат містить інформацію про клієнта (ім'я, ідентифікатор клієнта),

інформацію про відкритий ключі клієнта, про засвідчувальний центр, що виготовило сертифікат, серійний номер сертифіката, термін дії і т.д. У вигляді файлу цифровий сертифікат записується на дискету і використовується

клієнтом при кожному вході в Систему. Цифрові сертифікати видають Розрахункові банки при підключенні клієнтів до Системи. Таким чином,

доступ до Системи мають тільки сертифіковані користувачі - які пройшли в банку перевірку даних (при видачі сертифіката банком проводиться перевірка

документів, рівнозначних тим, що перевіряються при відкритті рахунку в банку) і мають банківські рахунки.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Цифрові чеки мають два атрибути; номер і код, кількість символів в яких призначається самим власником чеків. Цифрова цінність чеків забезпечена активами, зарезервованими до моменту їх випуску на рахунках емітентів; грошима, товарами, послугами тощо Для передачі чека від одного власника

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

іншому використовується електронна пошта, факс або звичайний телефон. Власник електронного еквівалента випускає чек на суму цього еквівалента з унікальним номером та кодом. Повідомивши партнеру номер і код вашого чека, здійснюється розрахункова операція, яка супроводжується передачею чека його новому власникові. Чеками можна розраховуватися і за послуги поза

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Мережею. Повідомивши стільниковому операторові реквізити вашого чека, ви можете отримати натомість цифровий код для поповнення балансу особового рахунку.

Smart-карта - кредитна картка з вбудованим мікропроцесором, що володіє високим рівнем захисту та можливістю проводити багатовалютні

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

розрахунки. Розрізняють карти з незахищеною пам'яттю, повністю доступна пам'яттю, для яких відсутні обмеження на читання і запис даних; карти з захищеною пам'яттю, що використовують спеціальний механізм дозволів на читання / запис і видалення інформації. Зазвичай карти з захищеною пам'яттю містять незмінну сукупність ідентифікаційних даних. Також Smart-картки бувають:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Карта-дигітальна smart-карта, яка застосовується тільки в таких розрахунках, коли потрібно віднімати фіксовану суму за кожен платіжну операцію: оплата телефонних розмов і т.п.

Карти з попередньо оплаченою сумою - смарт-карта, в якій зберігаються електронні гроші, заздалегідь оплачені власником картки.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Electronic Purse - смарт-карта, у якій зберігається цифрова готівка. Така карта дозволяє витрачати електронну готівку, створює запис про кожен платіж та дозволяє перевести в цифрову готівку гроші з банківського рахунку.

Supersmart-карта - smart-карта з автономної клавіатурою для набору

ВП НУБІП України "НАТІ" цифр і міні-дисплеєм, що забезпечують реалізацію функцій, закладених у картці.

Електронний гаманець - пристрій для роботи зі smart-картами.

Електронний гаманець може блокувати картку, прочитати її баланс, показує кілька останніх операцій і т.п.

ВП НУБІП України "НАТІ" Не всяка smart-карта може бути «електронним гаманцем». Розглянемо типологію smart-карт. У залежності від внутрішнього пристрою і виконуваних функцій smart-карти можна розділити на три типи: карти-лічильники; карти з пам'яттю; мікропроцесорні картки.

Карты-лічильники застосовується для такого типу розрахунків, коли

ВП НУБІП України "НАТІ" потрібно віднімання фіксованої суми за кожну платіжну операцію. Прикладом таких розрахунків може бути плата за телефонну розмову. Таким чином, карта заміняє монети або жетони.

Мікропроцесорні карти. Ці карти являють собою останні досягнення в

області smart-карт. Їх застосування досить велике. Мікропроцесори,

ВП НУБІП України "НАТІ" встановлені на "шиях" картках, володіють наступними основними характеристиками: У карту вбудовується спеціалізована операційна система, що забезпечує великий набір сервісних операцій і засобів безпеки. Операційна система карти підтримує файлову систему, що передбачає розмежування доступу до інформації. Карты забезпечують різний спектр сервісних команд.

ВП НУБІП України "НАТІ" Для банківських цілей найбільш цікаві з цих засобів ведення електронних платежів. До спеціальних засобів належать можливість блокування роботи з карткою.

Зручність, різноманіття форм і низька собівартість розрахунків за

допомогою електронних грошей, є суттєвою перевагою як для учасників

ВП НУБІП України "НАТІ" розрахунків, так і для державних контрольно-очислювальних органів

1.3. Особливості впровадження та функціонування системи

електронних грошей
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

За останні роки спостерігається стрімкий розвиток цифрових грошей, випуск та обіг яких здійснюється з використанням різних технічних моделей. Ось чому виникає потреба у правильному розумінні сутності, особливостей функціонування електронних грошей.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Питаннями сутності та перспективами впровадження займалися такі автори як: Горячун Т., Грінченко А.Ю., Ліпський Р. В., Мороз В. П. Основну увагу приділено перспективам розвитку електронних грошей та правовому регулюванню.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

За даними Національного банку України у першому півріччі 2020 року у порівнянні з 2019 роком обсяг випущених електронних грошей зріс більше ніж удвічі, операцій з електронними грошима - більше як на 60%, також кількість електронних гаманців зросла на 20% .

Це пов'язано зі зручністю - не потрібно, як на картках вводити термін дії

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

картки та CVV код, достатнього запам'ятати один пароль в деяких випадках мати телефон під рукою; анонімністю; простим функціоналом; безпечністю - оскільки не потрібно вводити дані своєї основної картки при розрахунках онлайн. На сьогоднішній день завдяки пластиковим карткам можна отримувати заробітну плату, субсидію, допомогу або пенсійні виплати.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Використовуючи особистий кабінет, на банківському інтернет-ресурсі користувачі можуть здійснювати безліч фінансових операцій: купівля квитків, поповнення мобільного телефону, оплачувати покупки в інтернеті, тощо.

Це наслідок того, що Україна продовжує свій шлях інтеграції до міжнародних спільнот, при цьому можливе використання електронних

грошей, ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

грошей. Національний банк підтримує розвиток економіки України до безготівкових розрахунків і сприяє розвитку платіжної інфраструктури, оскільки основною його метою є: створення безготівкової економіки, з метою

контролю грошових потоків, забезпечення безпечних, прозорих та надійних

ВП НУБіП України "НАТІ" розрахунків

ВП НУБіП України "НАТІ"

Згідно з законом України Про платіжні системи та переказ коштів і України від 05.04.2001 року №2346-111 електронні гроші (e-money) - це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

зобов'язанням цієї особи, що виконується в потіжковій або безготівковій формі, а їх випуск може здійснювати виключно банк [6].

Однак Листом Національного банку України № 25-112/6750 від 07.06.2013 р. підтверджено, що «електронні гроші не можуть бути прирівняні до статусу грошової одиниці України, оскільки випускаються банками і мають

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

обмеження у розповсюдженні і здійсненні операцій за ними серед обмеженого кола осіб» [5].

Ними можуть розраховуватися фізичні особи так і суб'єкти господарювання, тобто юридичні особи. В той час коли фізичні особи отримали право використовувати електронні кошти для оплати товару та

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

переказувати іншим користувачам, юридичні особи можуть використовувати такі кошти лише для здійснення оплати товарів і тільки в гривні.

Для того, щоб здійснити переказ коштів, потрібно першим чином придбати електронні гроші за реальну валюту. В результаті купівлі, певна сума коштів буде зараховуватися на електронний гаманець. Користувач може

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

поповнювати електронний гаманець з платіжної картки з банківського рахунку, через платіжні термінали або відділення банку. Станом на сьогодні випуск електронних грошей можуть здійснювати банки, які відображені на рис. 1.3.

Серед зазначених платіжних систем найбільшу частку використання

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

становлять кошти Mastercard, Visa та ПРОСТІР

Якщо говорити про систему безконтактних розрахунків, то їх технології розвиваються з надзвичайною швидкістю. Користувачі можуть безпечно і швидко здійснювати розрахунки в торгових точках за допомогою - на POS-

терміналах, що мають технологію безконтактної оплати NFC. Принцип дії

ВП НУБіП України "НАТІ" такого гарантія полягає в тому, що користувачу досить просто зберегти дані своїх банківських карт і розплачуватися ними швидше і зручніше, без необхідності кожного разу вводити карткові реквізити.

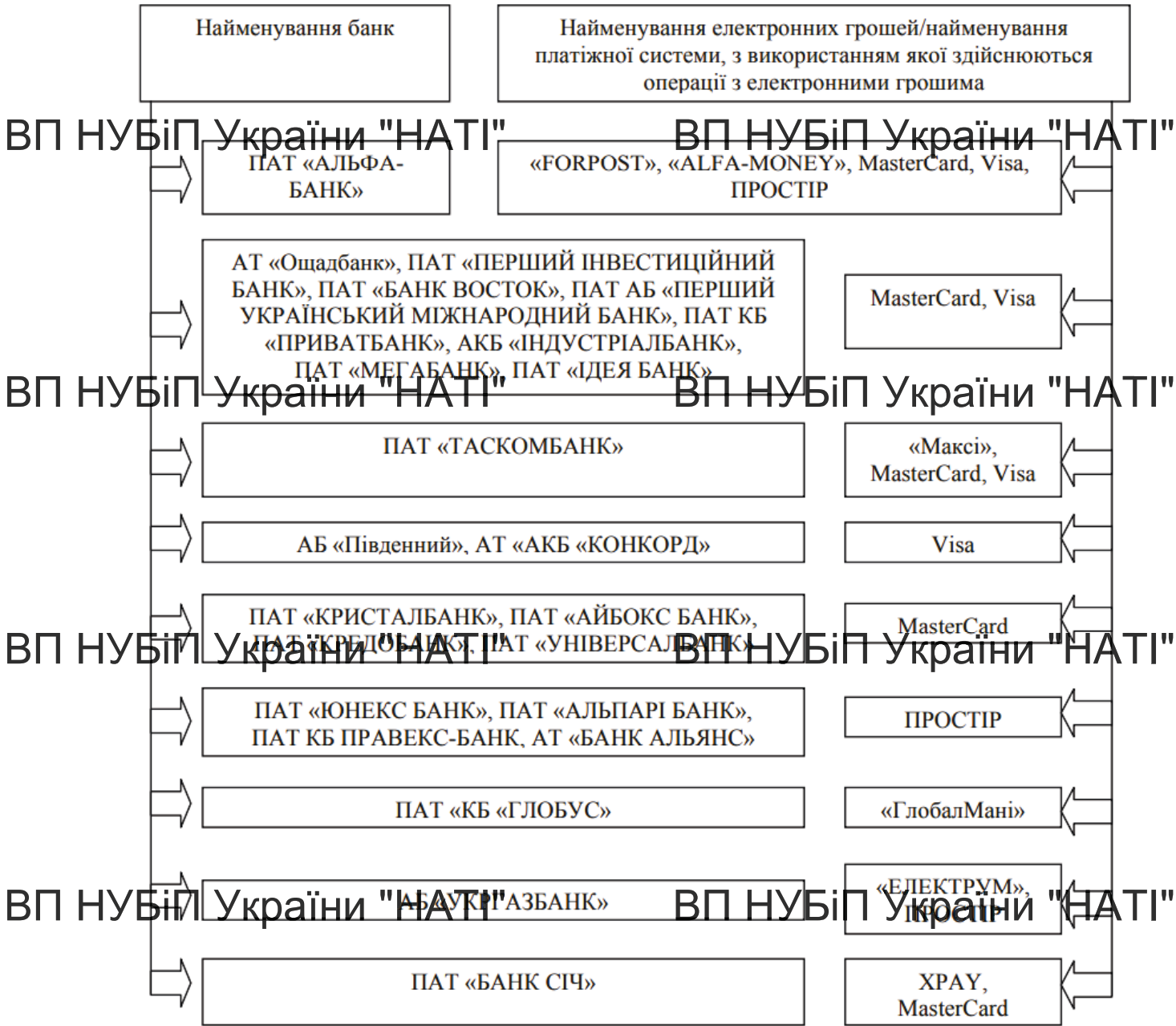

Рис. 1.3. Перелік банків, що мають право здійснювати випуск електронних грошей згідно з законодавством України

ВП НУБіП України "НАТІ" Також завдяки популярності ідея про створення центрального банку з власних валют. Причиною виникнення такої ідеї стало прагнення до мінімізації готівки в обігу. Так Національний банк України продовжує вивчати можливість випуску е-гривні, яка буде заснована на технології блокчейн.

В результаті дослідження було виявлено можливість застосування системи блокчейн у разі застосування централізованої моделі, також е-гривня може бути альтернативою готівці, платіжним дорученням, платіжним карткам та електронним грошам. Оскільки розрахунки гарантуються Національним банком України - е-гривні буде забезпечена простотою використання, доступністю, безпечністю та швидкістю розрахунків. Однак через те, що

Пілотний проект мав обмежене коло користувачів, передік операцій та невелику кількість, обсяги транзакцій, що були здійснені, він повністю не зміг надати можливість, щоб у повному обсязі оцінити привабливість та потенційний рівень залученості населення України до такого інструменту.

Суть такої моделі полягає в тому, що Національний банк є одноосібним емітентом е-гривні, а комерційні учасники ринку виконують сервісні (агентські) функції.

Проблемою також є неврегульованість українського законодавства що до виникнення подвійності трактування поняття «електронні гроші». Адже з одного боку, вони є засобом платежу, які не можуть бути прирівняні до статусу національної грошової одиниці - гривні, а з іншого боку вони є зобов'язанням емітента, яке виконується в готівковій чи безготівковій формі.

В результаті проведення аналізу особливостей впровадження та функціонування електронних грошей, їх сучасного стану можна зробити висновки, що ринок електронних грошей продовжує розвиватися стрімко - основними причинами є зручність використання та зменшення готівкових коштів в обігу. Основною перешкодою залишається бути проблема правового регулювання електронних грошей.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

ВП НУБіП України "НАТІ" ПП «ІСКРА» ВП НУБіП України "НАТІ"

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «Іскра»

ПП «Іскра» – це підприємство, що знаходиться по вулиці Горького, 42, с. Талалаївка, Ніжинського р-ну на відстані 15 км від районного центру міста Ніжина (157 км від райцентру) Чернігівської області. За формою власності ПП «Іскра» – колективна. Основним видом діяльності є вирощування зернових культур в галузі рослинництва з розвиненим тваринництвом.

Чернігівська область розташована на півночі України, на лівому березі Дніпра, у межах Поліської, низовини та пісостеповій зоні Придніпровської низовини. Лісами вкрито 20 % території. Територією області протікає 1200 річок загальною довжиною близько 8.5 тис. км. Найбільші річки – Дніпро, Десна з притоками Сейм, Остер, Снов, Убідь, на півдні – Удай. Клімат помірно континентальний. Зима помірно холодна, літо помірно тепле. Середня температура січня $6-8^{\circ}\text{C}$, липня $+18..+19,5^{\circ}\text{C}$. Опадів 550-580 мм на рік, переважно в теплий період року.

Ніжинський район розташований в південно-західній частині Чернігівської області з центром у місті Ніжин. Розташований на півдні Чернігівської області. Межує з Куликівським, Борзнянським, Ічнянським, Бобровицьким, Прилуцьким, Носівським районами Чернігівської області. Територія 1515 кв. км. Загальна площа сільськогосподарських угідь 119 тис. га, в т.ч. ріллі 73 тис. га.

Через район проходить умовний розподіл природно-кліматичних зон Лісостеп – південь району, Полісся – північніше м. Ніжина. Відповідно в південній зоні розміщені чорноземи лугові і чорноземи опідзолені з балом родючості 66 – 72, в північній зоні переважають дерново-середньопідзолисті ґрунти із легким механічним складом з балом родючості 41 – 56 балів. М'який клімат із достатнім зволоження створює винятково сприятливі умови

вирощування високих врожаїв озимої пшениці, цукрових буряків, кукурудзи на зерно, соняшнику, інших олійних культур в південній зоні. В північній зоні землі придатні для вирощування озимого жита, ріпаку, льону-кудряшу на масло, насінництва багаторічних трав, кормо виробництва для тварин.

В селі Талалаївка, в якому розташований ПП «Іскра», належить до теплої середньо зволоженої кліматичної зони (південна частина області).

На підприємстві розроблене і діє положення про систему управління охороною праці з урахуванням вимог ст. 13 Закону України «Про охорону праці» Наказом по підприємству № 52 від 19.05.2006р. затверджене Положення про службу охорони праці. Створена служба охорони праці, функції якої виконує інженер з охорони праці.

Розроблене та затверджене положення про проведення навчання і перевірки знань з охорони праці, створена постійно діюча кваліфікаційна комісія з перевірки знань з охорони праці: технічний директор, інженер з охорони праці, головні спеціалісти, члени постійно діючої комісії по перевірці знань працівників з питань охорони праці, які пройшли навчання з охорони праці в установленому порядку і мають відповідні посвідчення.

Затверджений перелік обов'язкових інструкцій з охорони праці по професіям та видах робіт і інструкцій з експлуатації обладнання. Згідно затвердженого на підприємстві переліку складені та затверджені інструкції з охорони праці, які доведені до структурних підрозділів та працюючих під

позписку. Ведуться журнали реєстрації та видачі інструкцій з охорони праці. Своєчасно проводяться інструктажі з питань охорони праці, які реєструються в журналах вступного та періодичних інструктажів з питань охорони праці згідно рекомендаційної форми. Розроблена та затверджена по підприємству програма стажування новоприйнятого на роботу з підвищеною небезпекою

працівника. Допуск працівників до виконання робіт підвищеної небезпеки здійснюється після відповідного стажування (дублювання на робочих місцях).

За природно-кліматичними умовами, ресурсним потенціалом та культурно-історичною спадщиною Чернігівська область, де розташоване

сільськогосподарське підприємство ПП «Іскра», є сприятливою для промислового і аграрного виробництва.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Для вирощування сільськогосподарської сировини підприємство орендує земельні і майнові паї. Розмір земельних ділянок і їх структуру зображено в таблиці (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

ВП НУБІП України "НАТІ" Склад і структура земельних угідь ПП «Іскра» ВП НУБІП України "НАТІ"

Угіддя	2020р.		2021р.		2022р.		2022 р. у % до 2020 р.
	га	%	га	%	га	%	
Всього с.-г. угідь, га	3445,0	100,0	4465,0	100,0	3374,0	100,0	0,98
в т.ч.: рілля	2892,0	83,95	3931,0	88,04	3263,0	96,7	112,83

ВП НУБІП України "НАТІ" у таблиці 2.1 наведені склад та структура сільськогосподарських угідь з

наведених в ній даних можна побачити, що ЗАГАЛЬНА площа земельних угідь у 2021 році збільшилась на 1020,0 га порівняно з 2020 роком, що на 22,84 % більше. Але вже у 2022 році загальна площа земельних угідь зменшилась на 1091 га, що на 24,4% менше порівняно з 2021 роком і на 2,06% менше порівняно з 2020 роком. Рілля у 2020 році становила 83,95% від загальної

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

земельної площі, але не дивлячись на те, що площа змінювалась на протязі трьох років загальний відсоток ріллі у 2021 році зріс на 4,09%, а в 2022 році – на 8,66% і становила 96,7%. Площа ріллі у 2022 році становила 3263,0 га, що на 12,83% більше порівняно з 2020 роком, коли площа ріллі становила 2892,0 га. Отже, за період 2020 – 2022рр. площа сільськогосподарських угідь постійно змінюється. Це зумовлено тим, що ПП «Іскра» не має власних земель і вирощує сільськогосподарські культури на орендованих.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Основою збільшення виробництва продукції в сільському господарстві є раціональне використання трудових ресурсів. Отже, можна розглянути наскільки підприємство ПП «Іскра» забезпечено трудовими ресурсами. (табл. 2.2)

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

З таблиці 2.2 можна побачити, що протягом трьох років середньорічна чисельність працівників майже не змінювалась. Так, у 2021 – 2022 роках вона

становила 52 особи, що на 1,89% менше ніж у 2020р.. Якщо порівняти середньорічну чисельність працівників рослинництва, то у 2021 – 2022 роках вона становила 27 осіб, що на 35% більше, ніж у 2020 році. Інша ситуація з працівниками тваринництва, адже у 2021 – 2022 роках працювало 25 осіб, що на 24,24% менше, ніж у 2020 році. Така ситуація зумовлена тим, що у 2020 році досліджуване підприємство закрило молочну ферму і зосередилося на розвитку галузі рослинництва.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Таблиця 2.2

Забезпеченість підприємства ПП «Іскра» трудовими ресурсами

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. у % до 2020 р.
Середньорічна чисельність працівників, осіб	53	27	27	98,1
У тому числі: рослинництва	20	27	27	135,0
тваринництва	33	25	25	75,76

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Підприємство ПП «Іскра» є прибутковим, про що свідчать дані таблиці

2.3 Але прибуток підприємства щороку зменшується, адже зменшується і обсяг продажу продукції, так у 2022 році він становив 20378,6 тис. грн., що на 6,7 % менше порівняно з 2021 роком і на 12,43% – порівняно з 2020 роком. Незважаючи на це, власний капітал підприємства виріс на 80,02 % порівняно із 2020 роком. Середньорічна чисельність працівників становить у 2022 році складала 52 особи, а площа – 3263 га. Чистий прибуток підприємства у 2022 році становив 4769,7 тис. грн., що на 46,59% менше, ніж у 2020 році і на 38,09% менше порівняно з 2021 роком.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Кожне аграрне підприємство, виходячи з власних потреб, виробленої стратегії і взятих на себе зобов'язань (укладених угод), розподіляє вироблену продукцію. В певних пропорціях воно спрямовує її на виробничі потреби для наступного циклу розширеного відтворення (кормів, насіння, садивного матеріалу, відтворення стада тощо), на громадське харчування і забезпечення продуктами дитячих ясел і садків та на продаж. Продукція, що продана

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

підприємством заготівельним організаціям, переробним підприємствам, на біржах, на експорт, на сільських ринках, безпосередньо своїм працівникам та іншим громадянам, а також використана на обмін за бартерними угодами, називається товарною.

Таблиця 2.3

Показники розмірів ПП «Іскра»

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. у % до 2020 р.
Обсяг виробництва продукції у порівняльних цінах 2010 р., тис. грн. – всього	13086,17	10082,36	19285,62	147,37
в т.ч.: рослинництво	11618,48	8579,59	18028,15	155,17
тваринництво	1467,69	1502,77	1257,47	85,68
Обсяг продажу продукції, тис. грн. – всього	23270,4	21852,0	20378,6	87,57
в т.ч.: рослинництво	21688,6	19731,0	17234,3	79,46
тваринництво	1581,8	2121,0	3144,3	198,78
Власний капітал, тис. грн.	18827,0	26532,0	33892,9	180,02
Середньорічна чисельність працівників, осіб	53	52	52	98,11
Чистий грошовий прибуток, тис. грн.	893,0	704,0	470,0	53,0
Площа с.-г. угідь, га	3445,0	100,0	4465,0	100,0
в т.ч.: рілля	2892,0	83,95	3931,0	88,04

Отже, товарна продукція – це та частина валової продукції, яка реалізована за межі підприємства різним споживачам. Вона визначається в натуральній або виртисній (грошовій) формі. На підприємстві «Іскра» вартість товарної продукції розраховується за поточними цінами реалізації, рівень яких залежить від каналу і строків реалізації продукції, її якості, кон'юнктури ринку та інших факторів. Грошові надходження від продажу товарної продукції називають грошовим доходом або грошовою виручкою підприємства. Це – важливий показник господарської діяльності, на основі якого визначають прибуток по кожній галузі і підприємству в цілому. За інших однакових умов воно матиме тим більший прибуток, чим більший грошовий дохід одержано від реалізації продукції, і навпаки.

Отже, тепер можемо перейти до розгляду напрямків спеціалізації

ПП «Іскра», виходячи зі структури товарної продукції, що виробляється господарством, дані по якій наведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Обсяг і структура товарної продукції ПП «Іскра»

Показник	2020р.		2021р.		2022р.	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Пшениця озима	6245,0	31,31	7070,0	37,88	8930,3	24,33
Кукурудза на зерно	4935,6	24,75	1150,0	6,16	8201,9	22,35
Соняшник	5138,2	25,77	6562,0	35,16	17300,6	47,14
Соя	—	—	71,0	0,38	1097,6	2,99
Всього по рослинництву	16318,8	81,83	14853,0	79,58	35530,4	96,81
ВРХ	661,4	3,32	1547,0	8,29	129,7	0,35
Молоко	2963,3	14,85	2266,0	12,14	1039,6	2,84
Всього по тваринництву	3624,7	18,17	3813,0	20,43	1169,3	3,19
Разом	19943,5	100	18666,0	100	36699,7	100

Якщо розглядати обсяг і структуру товарної продукції ПП «Іскра» динамічно за 2020-2022рр., то спостерігається зростаючий випуск продукції рослинництва, за рахунок збільшення посівів тих культур, які вирощуються у досліджуваному підприємстві із року в рік. Так, у 2022 році, господарство значно збільшує виробництво соняшнику, який тепер становить 47,14% від загального обсягу, зменшило виробництво озимої пшениці, яка займає 24,33%, знову підвищило виробництво кукурудзи на зерно, на який в свою чергу припадає 22,35% та сої – 2,99% від загального обсягу.

Якщо говорити щодо обсягу товарної продукції тваринництва, то він кардинально зменшився і у 2022 році становив лише 3,19% від загального обсягу, така ситуація пов'язана з тим, що у 2020 році ПП «Іскра» закрило молочну ферму і зосередило всі свої потужності на галузі рослинництва. Саме тому у 2022 році вирощування великої рогатої худоби становило всього 0,35%,

а виробництво молока 2,84% від загального обсягу товарної продукції ПП

«Іскра»
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Визначенням витрат підприємства та їх класифікацією не вичерпуються ті категорії, з якими пов'язаний рух товарів, виготовлених на підприємстві. Важливою категорією є також валовий дохід.

Валовий дохід – це дохід, який підприємство отримує від своєї основної

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

діяльності, зазвичай від продажу товарів або послуг споживачам. Він визначається як різниця між виручкою та матеріальними витратами й амортизаційними відрахуваннями у складі собівартості реалізованої продукції. З поняттям валового доходу пов'язане поняття середнього валового доходу, що характеризує відношення валового доходу до кількості виробленої

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

продукції. Валовий дохід є важливим показником діяльності підприємства і характеризує її ефективність. У ньому відображається підвищення продуктивності праці, збільшення заробітної плати, скорочення матеріаломісткості продукції. Використання валового доходу як основного узагальнюючого показника ефективності дає змогу визначити реальний

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

економічний ефект, який отримується від діяльності кожного підприємства. Отже, щоб проаналізувати фактори збільшення валового доходу, звернемося до даних таблиці 2.5, де наведені натуральні показники випуску основних видів продукції.

Отже, з таблиці 2.5 можна зробити висновок, що валовий збір озимої

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

пшениці у 2022 році порівняно з 2020 роком зріс на 25,4%, а порівняно з 2021 роком збільшився на 20%. Це пов'язано із зростанням урожайності озимої пшениці протягом трьох років. Також можна сказати, що виробництво кукурудзи на зерно у 2022 році збільшилося на 101,5% порівняно з попередніми роками. Це відбулося у зв'язку з тим що була збільшена площа

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

посіву від дану культуру. Валовий збір соняшнику також збільшився на 27,8% у 2022 році. Така ситуація зумовлена збільшенням посівної площі під дану культуру на 54,9%. Також відбувається і зростання урожайності. У 2022 році урожайність озимої пшениці зросла на 30,1% порівняно з 2020р., урожайність

кукурудзи на зерно – на 74,8%. Однак, урожайність соняшнику зменшилася на 17,5%. Загалом можна сказати, що 2022 рік був сприятливий для виробництва продукції рослинництва, адже в цілому валовий збір збільшився на 45,3%.

Таблиця 2.5

Натуральні показники виробництва основних видів продукції

ПП «Іскра»

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. у % до 2020р.
Площа, га				
пшениця озима	1083,0	1056,0	1043,9	96,4
кукурудза на зерно	543,0	142,0	621,2	114,4
соняшник	966,0	883,0	1496,3	154,9
Урожайність, ц/га				
пшениця озима	35,18	37,63	45,76	130,1
кукурудза на зерно	37,18	50,21	65,00	174,8
соняшник	20,17	14,72	16,64	82,5
Валовий збір, ц	77776,0	60233,0	113044,0	145,3
в т.ч. пшениця озима	38102,0	39806,0	47768,0	125,4
кукурудза на зерно	20209,0	7430,0	40378,0	201,5
соняшник	19485,0	12997,0	24898,0	127,8

Ефективність використання основного капіталу передбачає постійне

підтримання належного технічного рівня підприємства, що дає змогу збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, підвищувати капіталовіддачу і прибутковість.

Для аналізу і оцінювання використання основних засобів доцільно застосовувати систему показників, які комплексно характеризували усі

аспекти їхнього функціонування у підприємстві. Ці показники можна поділити на такі групи: показники, які характеризують технічний стан та рух виробничих засобів; показники, які характеризують технічне оснащення підприємства; показники, які характеризують ефективність використання основного капіталу.

Виробнича діяльність кожного господарств залежить від забезпеченості

його основними виробничими фондами. Їх наявність і ефективність використання у ПП «Іскра», наведені в табл. 2.6.

Капіталозабезпеченість господарства, тобто забезпеченість основними фондами, визначається як відношення вартості основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення до площі сільськогосподарських угідь.

Капіталовіддача – показує, яка сума вартості валової продукції припадає на 1 грн вартості основного капіталу. Цей показник характеризує загальну віддачу від використання основного капіталу, тобто ефективність вкладення коштів в основний капітал.

Капіталомісткість – показує, яка частина вартості основного виробничого капіталу припадає на 1 грн вартості валової продукції. Цей показник обернений до капіталовіддачі. Він характеризує обсяг основного капіталу, що необхідний для виробництва валової продукції вартістю в 1 грн. За нормальних умов господарювання капіталовіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а капіталомісткість продукції до зменшення.

Капіталозобороченість визначається відношенням вартості основних фондів сільськогосподарського призначення до середньорічної кількості працюючих, зайнятих у сільському господарстві.

Таким чином, виходячи з даних таблиці 2.6. можна зробити висновок, що внаслідок збільшення середньооблікової вартості основних засобів та

зменшення площі сільськогосподарських угідь капіталозабезпеченість досліджуваного підприємства змінювалася протягом трьох років. Отже, у 2020 році вона становила 810,89 гривні на гектар, у 2021 році – 801,46 гривні на гектар, а у 2022 році 1099,17 гривні на гектар.

Внаслідок збільшення середньооблікової вартості основних засобів і зменшення середньооблікової кількості працівників капіталозобороченість підприємства ПП «Іскра» на протязі трьох років зростала. Так у 2022 році вона становила 74,32 гривні на одну особу.

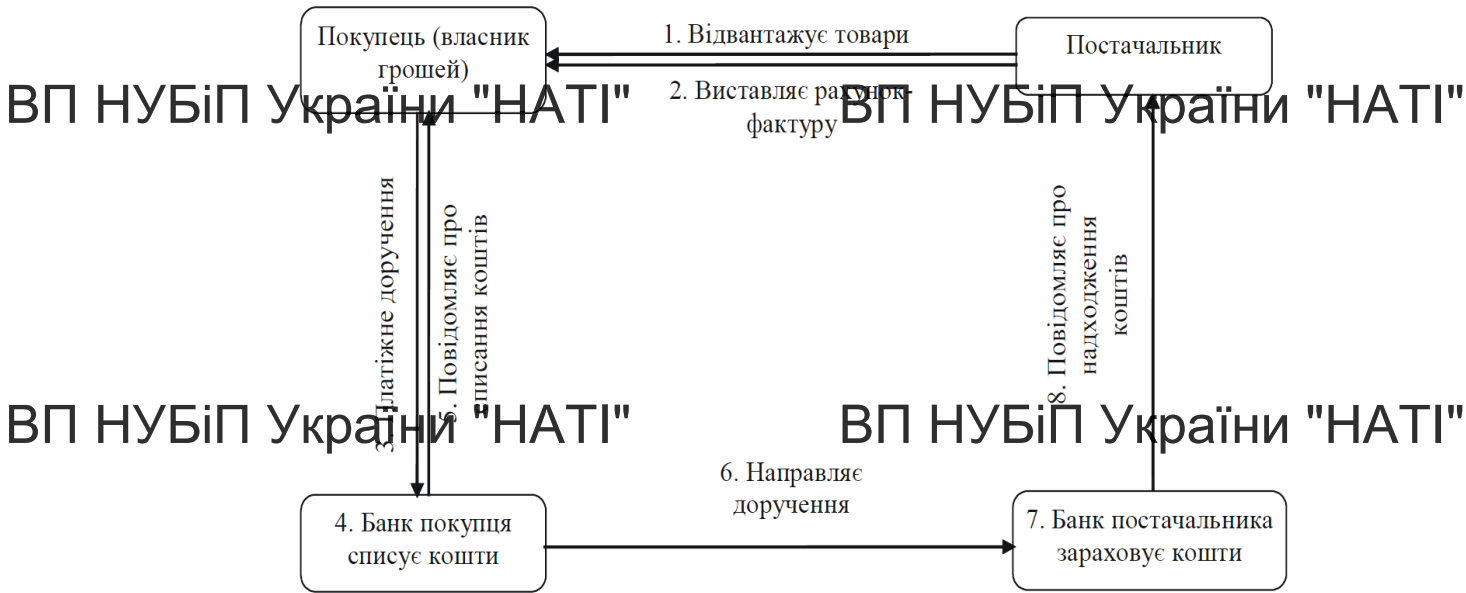

Рис. 2.1. Схема розрахункових операцій платіжними дорученнями

При використанні платіжних вимог основні види розрахунків включають розрахунки перед бюджетом, перед митними органами, суми фінансових санкцій при порушенні розрахунків з бюджетом або по укладених угодах, розрахунки по претензіях, по заробітній платі тощо. Примусове стягнення сум по таких розрахунках передбачає відображення витрат у звітному періоді з впливом на фінансові результати в обліку [52].

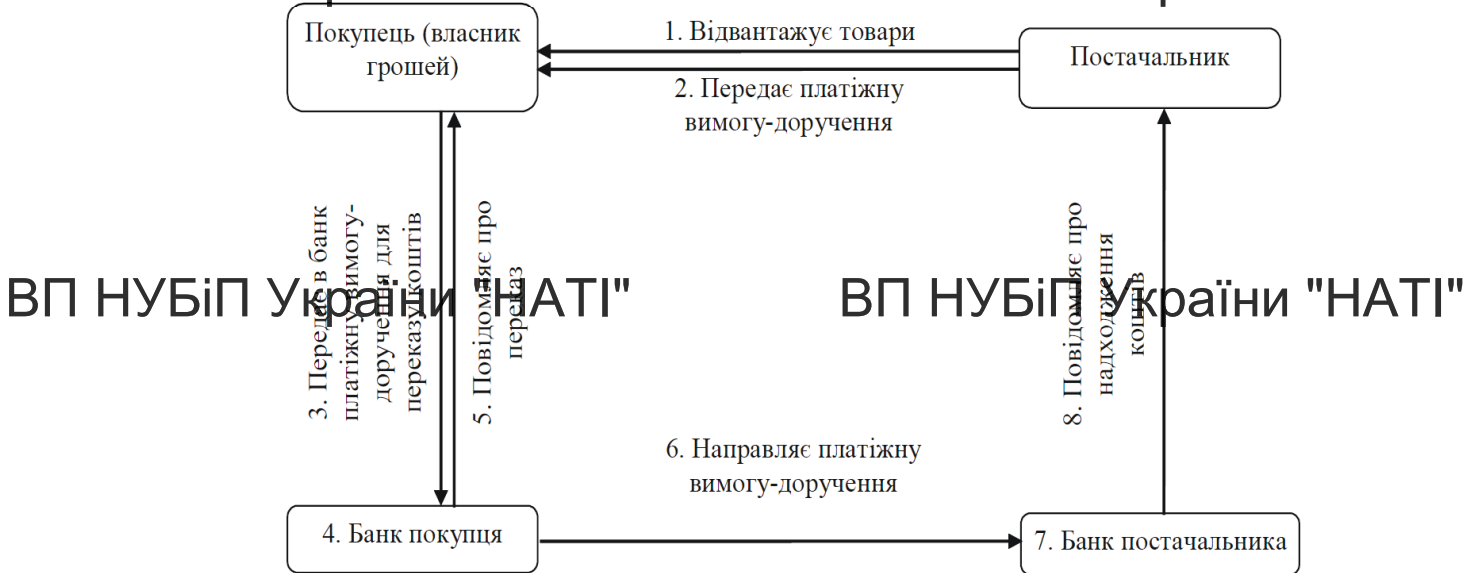

Рис. 2.2. Схема розрахункових операцій платіжними вимогами-

дорученнями

Ще одним видом платіжних документів при безготівкових розрахункових операціях є корпоративна картка [48]. Її оформляють на

наступні цілі:

ВП НУБІП України "НАТІ" виконання розрахунків в безготівковій формі за межами України на витрати, пов'язані з відрядженням;

- виконання розрахунків в безготівковій формі за кордоном на витрати представницького характеру.

Правомірність використання корпоративної картки підтверджується

ВП НУБІП України "НАТІ" наявністю реквізитів, які дозволяють ідентифікувати держателя [38]. Для

використання картки попередньо відкривається картковий рахунок в банку і перераховуються кошти на нього. Ці кошти довірена особа зможе використовувати на необхідні цілі з подальшим складанням звіту по використаних коштах.

ВП НУБІП України "НАТІ" Платіжні картки також використовуються для перерахування коштів

працівникам підприємства, тобто підприємство здійснює безготівкові розрахунки з працівниками [41; 46]. Для цього працівник банківської установи відкриває поточні рахунки з використанням платіжних карток для працівників підприємства, які укладають договір з банком про використання даних карток.

ВП НУБІП України "НАТІ" Банківська установа передає підприємству перелік відкритих рахунків. На

основі отриманої платіжної відомості за допомогою системи «Клієнт-Банк» банківська установа виконує перерахування коштів на платіжні картки працівників. Працівник банківської установи встановлює наявність коштів для зарахування заробітної плати, факт сплати податків і лише тоді відбувається

ВП НУБІП України "НАТІ" перерахування коштів на рахунки працівників. На платіжній відомості працівник

банківської установи ставить штамп банку і підпис – в такий спосіб цей документ є підтвердженням перерахування безготівково коштів в рахунок заробітної плати працівникам. Відповідно оформляти інші документи для цієї операції не потрібно.

ВП НУБІП України "НАТІ" Факт здійснення безготівкових розрахункових документів засвідчує

банківська виписка. Цей документ готується банківською установою та передається підприємству-клієнту. Фактично цей документ містить аналітичні дані по безготівковому руху коштів в частині їх надходження та списання. На

підставі банківської виписки підприємство може прослідкувати своєчасність виконання банком доручень щодо безготівкових платежів. Бухгалтер підприємства нумерує банківську виписку, додає підтверджуючі документи щодо безготівкових розрахункових операцій, перевіряє правильність сум, вказує кореспонденцію рахунків.

Для облікового відображення здійснення безготівкових розрахункових операцій застосовується рахунок 31 (рис. 2.3). Після здійснення усіх проведеннь дані групуються у журналі 1 (по кредиту рахунку 31) та у відомості 1.2 (по дебету рахунку 31).

Облікове відображення безготівкових розрахункових операцій

ВП НУБіП України "НАТІ"	ПП "Іскра"	ВП НУБіП України "НАТІ"
1. Отримано від покупця оплату за відвантажену раніше продукцію, товари (виконані роботи, надані послуги) Дт 311 Кт 361		1. Повернено покупцю або замовнику раніше отримані від нього грошові кошти при поверненні ним товарів Дт 361 Кт 311
2. Повернено аванс, раніше виданий постачальнику товарів (робіт, послуг) Дт 311 Кт 371		2. Сплачено аванс постачальнику (підряднику) Дт 371 Кт 311
3. Отримано грошові кошти, стягнуті з постачальників, підрядників та інших організацій в погашення заборгованості за пред'явленими претензіями, а також суми штрафів, пені, неустойок Дт 311 Кт 374		3. Сплачено авансом орендні платежі, страховий поліс, передплату періодичних і довідкових видань Дт 39 Кт 311
4. Отримано грошові кошти в погашення заборгованості з оренди, за продані підприємством необоротні активи, за продаж частки у статутному капіталі іншого підприємства і від інших дебіторів Дт 311 Кт 377		4. Погашено суму кредиту (позики) Дт 30, 60 Кт 311
5. Отримано грошові кошти в погашення заборгованості з фінансової оренди Дт 311 Кт 181		5. Погашено заборгованість перед постачальниками та підрядниками за поставлені товари, виконані роботи, надані послуги Дт 631 Кт 311
6. Отримано грошові кошти за повернений постачальнику товар Дт 311 Кт 631		6. Перераховано грошові кошти в погашення заборгованості за податками, зборами, обов'язковими платежами Дт 641, 642 Кт 311
7. Отримано грошові кошти як попередню оплату Дт 311 Кт 681		7. Перераховано грошові кошти в погашення заборгованості підприємства зі страхування Дт 651 Кт 311
8. Отримано грошові кошти від реалізації Дт 311 Кт 701, 702, 703		8. Здійснено виплату працівникам заробітної плати Дт 661 Кт 311
		9. Повернено аванс, отриманий раніше від покупців і замовників Дт 681 Кт 311
		10. Оплачено витрати підприємства Дт 91, 92, 93 Кт 311

Рис. 2.3. Облікове відображення безготівкових розрахункових операцій

ПП «Іскра»

Щоденні операції підприємства потребують оперативності в прийнятті

ВП НУБІП України "НАТІ" рішення, проведення господарських операцій, отриманні необхідної інформації

[7; 9]. Важливим є отримання даних про залишок грошових коштів при великих обсягах грошових оборотів. Тому бухгалтер не має фізичної можливості швидко та оперативно передавати платіжні документи в банківську установу. Відповідно для забезпечення швидкості безготівкових

ВП НУБІП України "НАТІ" розрахунків відбувається використання інформаційних технологій в

обліковому процесі. Саме з цією метою застосовується система «Клієнт-Банк»:

- зашифрований вигляд передачі повідомлень між підприємством та банківською установою при застосуванні сертифікованих засобів захисту;
- рух розрахункових документів між підприємством та банківською

ВП НУБІП України "НАТІ" установою ВП НУБІП України "НАТІ"

В банківській установі отримані розрахункові документи перевіряються на достовірність електронних підписів, тому система «Клієнт-Банк» забезпечує конфіденційність операцій.

Важливим в діяльності суб'єктів ринку при безготівкових

ВП НУБІП України "НАТІ" розрахункових операціях є завдання підвищити аналітичну цінність

інформації по розрахунках. Це дасть можливість полегшити роботу бухгалтерської служби при веденні обліку безготівкових розрахунків та можливість здійснювати оперативний контроль по розрахунках з контрагентами.

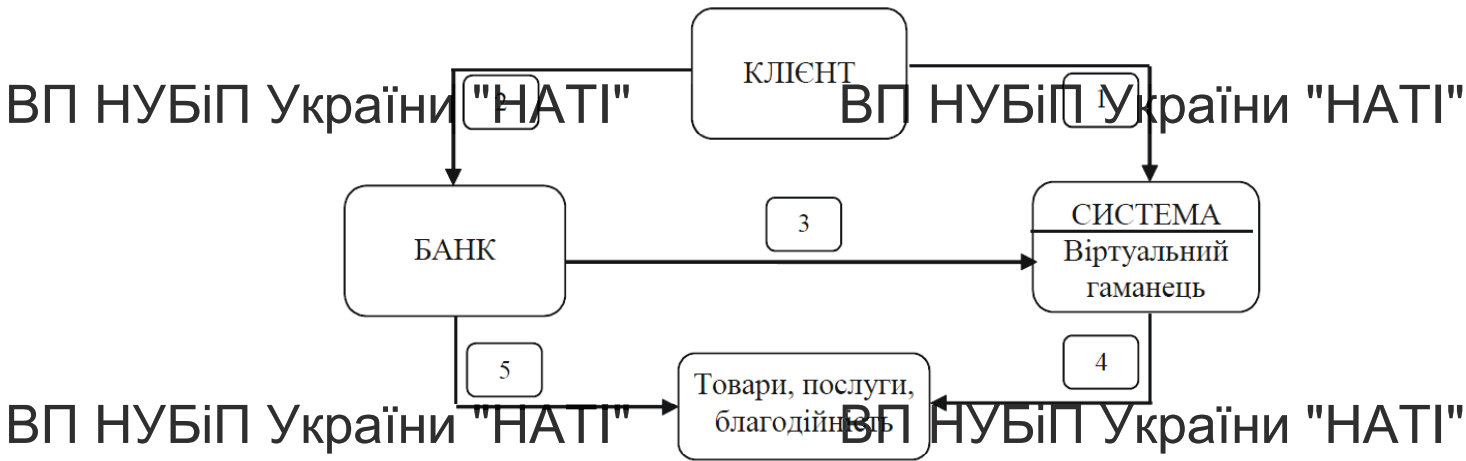
ВП НУБІП України "НАТІ" Сучасні тенденції в розвитку банківських послуг зумовили різноманітність

в способах організації та здійснення розрахунків, у виборі платіжних інструментів, їх використанні для суб'єктів господарювання.

Перспективним засобом здійснення безготівкових розрахункових операцій є використання електронних грошей, що стосуються внутрішньої

ВП НУБІП України "НАТІ" електронної валютно-мережевої спільноти. Основна сфера їх застосування

придбання та продаж віртуальних товарів. Схема розрахунків електронними грошима (рис. 2.4) [34].

1. Користувач реєструється у системі «електронних» грошей і створює «віртуальний гаманець»
2. Користувач вносить на банківський рахунок реальну валюту (національну або іноземну) будь-якими можливими способами (через касу, банкомати, електронний банкінг і т.п.)
3. Банк-агент системи емітує «електронні гроші», які відображаються у «віртуальному гаманці» користувача
4. Користувач розраховується з «віртуального гаманця» за покупки, наприклад у інтернет-магазинах, які співпрацюють з обраною системою «електронних» грошей
5. Торговці через банки- агенти системи конвертують «віртуальні гроші» у реальну валюту і таким чином виводять засоби з системи «електронних» грошей на банківські рахунки або у готівковий обіг

Рис. 2.4. Схема розрахунків електронними грошима

Оскільки всі види електронних грошей є генерування та передавання їх операторами платіжних систем (розробник, власник електронної системи тощо) – фактично це особи (фізичні/юридичні особи), що не відносяться до фінансових та кредитних установ. Через наявність різних платіжних систем електронні гроші мають різні варіанти умовних валют [37].

Документальне оформлення операцій з електронними грошима відображає використання документів, які складаються на кожному етапі руху електронних грошей. Початковим документом в операціях з електронними грошима є договір (в момент реєстрації в системі електронних грошей). Рух електронних грошей потрібно оформляти актом приймання-передачі електронних грошей, випискою з системи електронних грошей, розрахункові документи для банківських та товарних операцій (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Документальне оформлення операцій з електронними грошима

В обліковому процесі електронні гроші вважаються іншими коштами, так як можуть вільно конвертуватися у звичайні гроші. Облікове відображення електронних грошей здійснюється на рахунку 33 (субрахунок 335) [15; 42].

Цей субрахунок показує облікове відображення електронних грошей, які використовуються в операціях комерційними агентами та користувачами згідно чинного законодавства.

Облікове відображення операцій з електронними грошима наведено на рис. 2.6.

Вивчення питань використання електронних операцій в діяльності підприємств потребує внесення удосконалення в облікове відображення операцій з електронними грошима. Наукові праці з цих питань містять пропозиції з внесення змін відображення операцій на субрахунках обліку, що дозволить деталізувати дані про рух електронних грошей та забезпечить структурованість даних щодо використання електронних грошей [20].

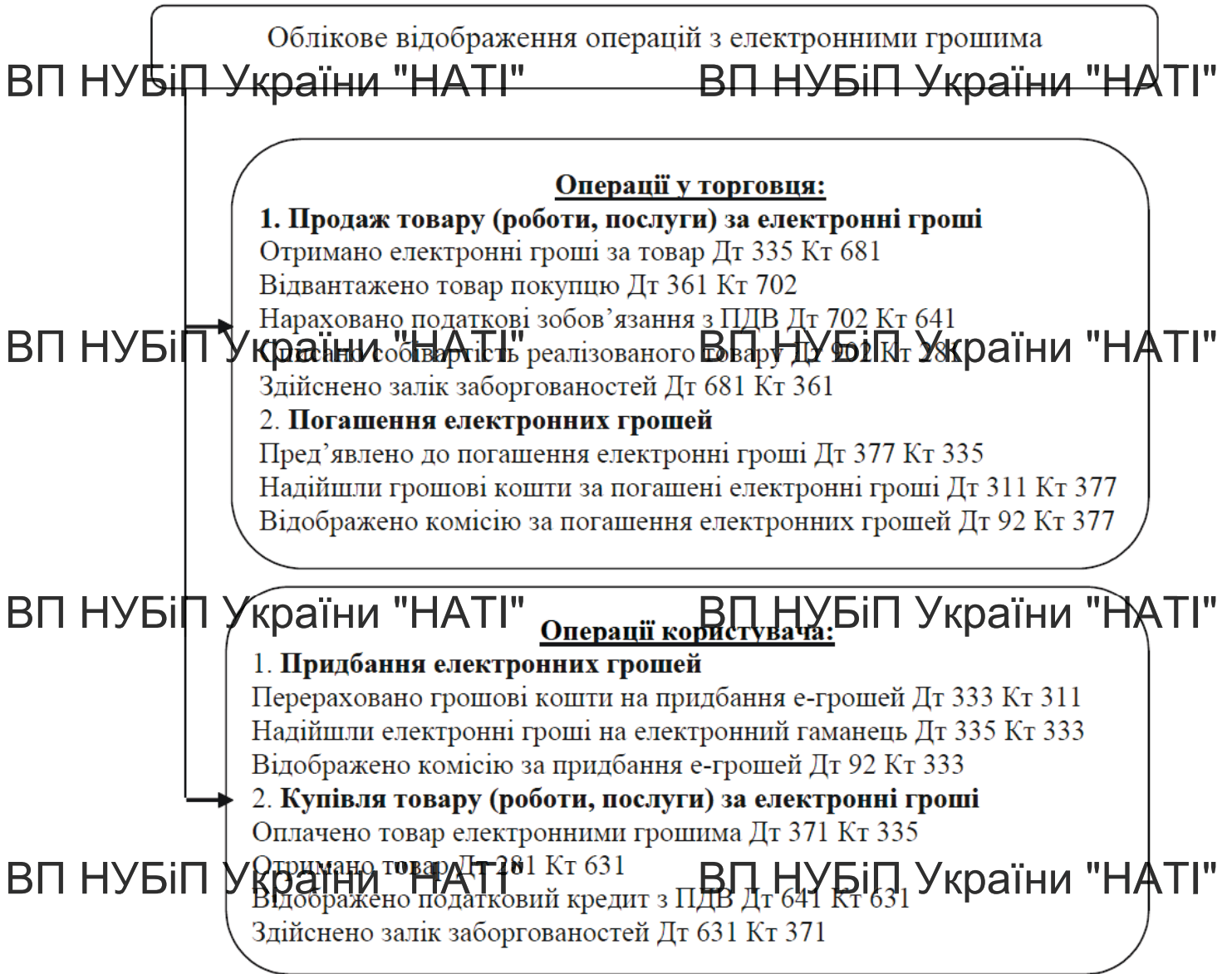

Рис. 2.6. Облікове відображення операцій з електронними грошима

Вважаємо доцільним здійснювати облікове відображення електронних грошей в розрізі карток та мережі. Це забезпечить аналітичність даних про електронні гроші для учасників операцій з електронними грошима.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

2.3. Удосконалення обліку електронних грошей на досліджуваному підприємстві

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Актуальність удосконалення обліку електронних грошей прямим чином пов'язана зі зростанням кількості їх використання. З огляду на проведений аналіз у ПП «Іскра» на увагу заслуговує саме варіант з введенням нового

рахунку 32 «Електронні гроші». Аргументів щодо такого підходу декілька.

По-перше, облік електронних грошей у межах груп 30 «Готівка» та 31 «Рахунки у банках» сама по собі означає класифікацію електронних грошей як різновиду готівки або безготівкових грошей на рахунках у банках, що не зовсім коректно по відношенню до даного новітнього платіжного інструменту.

Електронні гроші явно не можна вважати готівковими, так як вони зберігаються в електронному вигляді. Щодо безготівкових грошей у банках, то електронні гроші не рівні їм за ліквідністю, так як:

- мають певні обмеження з боку НБУ щодо ліміту залишку в електронному гаманці (5 тис. грн – без можливості поповнення; 400 тис. грн – з можливістю) [6];

мають обмежене коло користувачів, які можуть прийняти платіж ними. Вони повинні мати реєстрацію у платіжній системі відповідних електронних грошей;

- можуть бути номіновані лише у гривні [6].

По-друге, існує чимало критичних недоліків щодо існуючого нині підходу на основі використання субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті», а саме:

- майбутній розвиток електронних грошей МФУ та їх платіжних систем неодмінно спричинить розширення сфери їх обігу та появу можливості використання електронних грошей, які емітовані нерезидентами. За таких обставин доцільно й найкраще зарезервувати в існуючому Плані рахунків номери для обліку іноземних електронних грошей МФУ;

- наявність лише одного рахунку для обліку електронних грошей робить неможливим облік курсових різниць, бо за існуючої Інструкції до Плану рахунків [18] вони можуть виникати лише за наявності грошових одиниць, які виражені в іноземній валюті та існування курсу НБУ по відношенню до таких валют. Однак у офіційному підході НБУ електронні гроші можуть бути номіновані лише у гривні;

- облік електронних грошей у групі 33 «Інші кошти» Плану рахунків

означає пониження їх статусу як самостійного платіжного інструмента, бо ця

група містить також гроші в дорозі, що за своєю суттю є грошима на транзитних (проміжних) рахунках у банках або грошима у інкасаторів. Такі гроші практично неможливі для використання як платіжний інструмент до моменту зарахування на рахунок їх призначення або надходження в касу. Однак електронні гроші МФУ, як свідчать останні тенденції, є самостійним та повноцінним платіжним інструментом, який стрімко розвивається. Крім того, є висока ймовірність заміщення електронними грошима у майбутньому готівки при створенні «безготівкового суспільства».

Отже, новий рахунок 32 «Електронні гроші» потрібен для того, щоб:

- зарезервувати номери рахунків для обліку електронних грошей МФУ, номінованих у іноземній валюті – на перспективу;

➤ зробити можливим облік курсових різниць;

➤ підкреслити самостійність електронних грошей МФУ як платіжного інструменту, значення якого зростатиме у майбутньому;

➤ зробити можливою кореспонденцію зі сплати податків і зборів електронними грошима МФУ – на перспективу;

Додаткове порівняння існуючого та пропонованого автором підходів щодо облікової класифікації електронних грошей MFI, побудови їх синтетичного та аналітичного обліку подано у таблиці 2.7.

За поданою класифікацією кошти у платіжних системах типу PayPal, Rapoport також вклянані до складу електронних грошей, бо вони можуть існувати у таких платіжних системах тривалий час і можуть бути використані для розрахунку без попереднього виведення з системи.

Таким чином, авторський підхід полягає у виділенні електронних грошей у самостійну групу у Плані рахунків – 32 «Електронні гроші» та створенні у межах даної групи спеціальних субрахунків для обліку різних видів електронних грошей МФУ. Зараз цей номер «32» Плані рахунків порожній, а тому може бути застосований за умови відповідних змін у Плані рахунків та Інструкції до нього, пропозиції щодо яких наведено у таблиці 2.8.

Можливі підходи до побудови обліку електронних грошей МФУ

Критерії порівняння	Підходи до обліку електронних грошей монетарних фінансових установ (МФУ)	
	Існуючий	Авторський
Рахунки обліку	Субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті»	32 «Електронні гроші» - нова група рахунків
Трактування ЕГ в обліку	Як інші кошти, окремі від готівки і банківських рахунків, але потрібні до коштів у дорозі	Як самостійний платіжний інструмент, вид грошей, який за значимістю ризику готівки та рахункам у банку
Приклади ЕГ MFI, з якими пов'язується такий підхід	Global Money, Maxi, Alfa-Money, Electrum, ForPost та ін. Всі види ЕГ від МФУ	
Кошти у платіжних системах типу PayPal, PayPal Express	Підхід до їх обліку Мінфіном та НБУ не визначений. З точки зору існуючого Плану рахунків можливий облік як грошей у дорозі (рахунки 333, 334) або дебіторської заборгованості (рахунок 377)	Як ЕГ (рахунок 32), а не як гроші у дорозі чи дебіторська заборгованість
Можливість обліку курсових різниць	Неможливі, так як ЕГ за такого підходу можуть бути номіновані виключно в гривні	Передбачити таку можливість для іноземних ЕГ номінованих в іноземних валютах чи власних одиницях

Запропоновані зміни до Плану рахунків з метою удосконалення обліку електронних грошей МФУ

Запропоновані зміни до Плану рахунків з метою удосконалення обліку електронних грошей МФУ

Субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті»	Рахунок 32 «Електронні гроші»
Опис рахунку обліку електронних грошей МФУ в Інструкції до Плану рахунків	
На субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» ведеться облік операцій з ЕГ, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів НБУ та правил використання НІІ узгоджених з НБУ	На рахунку 32 «Електронні гроші» узагальнюються операції з ЕГ, випущених відповідно до існуючого регулювання з боку НБУ, у тому числі ЕГ комерційних банків, ЕГ НБУ, інших кредитних установ, а також ведеться облік коштів у небанківських електронних платіжних системах. За дебетом рахунку 32 «Електронні гроші» відображається надходження ЕГ, за кредитом - вибуття ЕГ. Субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» та слова про облік ЕГ на рахунку 32 «Інші кошти» в Інструкції до Плану рахунків [18] вилучити

<p>Особливості рахунку (субрахунку) для обліку електронних грошей МФУ</p>	
<p>Субрахунок 335 - це частина інших коштів по рахунку 33 «Інші кошти», тобто в одній групі субрахунків разом з коштами в дорозі</p>	<p>Рахунок 32 «Електронні гроші» є самостійною групою рахунків, яка включає такі субрахунки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 321 «Електронні гроші банків та інших кредитних установ в національній валюті»; - 322 «Електронні гроші банків та інших кредитних установ в іноземній валюті»; - 323 «Електронні гроші в небанківських електронних платіжних системах в національній валюті»; - 324 «Електронні гроші в небанківських електронних платіжних системах в іноземній валюті»
<p>Кореспонденція рахунків</p>	
<p>У кореспонденції відсутній рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами»</p>	<p>Ті ж самі кореспондуючі рахунки, що й нині з рахунком 33 «Інші кошти», але додати рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами»</p>

Запропонована нумерація рахунків для обліку електронних грошей

МФУ є досить логічною, так як відображає існуючі форми грошових коштів:

- група (рахунок) 30 – гроші у готівковій формі;
- група(рахунок)31 – гроші у безготівковій формі;
- група (рахунок)32 – електронні гроші типу МФУ.

У запропонованій системі рахунків для електронних грошей передбачено

дві підгрупи рахунків (табл. 2.9):

- 321–322 – для електронних грошей комерційних банків, інших кредитних установ, а також перспективних електронних грошей НБУ та Центральних банків інших країн;

➤ 323–324 – для електронних грошей, які випущені некредитними

установами з ліцензії Центральних банків, а також для обліку коштів у національних і міжнародних електронних платіжних системах.

У згаданих вище групах непарні рахунки використано для електронних грошей у національній валюті, а парні – для номінованих в іноземній валюті.

Такий підхід уже застосовується для готівки та рахунків у банках в існуючому

Плані рахунків від Мінфіну [18], що й було враховано автором.

Запропонована побудова синтетичного та аналітичного обліку на рахунку
ВП НУБІП України "НАТІ" 32 «Електронні гроші» на досліджуваному підприємстві

Синтетичні рахунки				Аналітичні рахунки (рахунки 3-го та 4-го порядку)	
рахунки 1-го порядку		субрахунки (рахунки 2-го порядку)			
Код	Назва	Код	Назва	Код	Назва
ВП НУБІП України "НАТІ" 32	Електронні гроші	321	Електронні гроші банків та інших кредитних установ в національній валюті	321.1	Електронні гроші комерційних банків та інших кредитних установ в національній валюті
				321.2	Електронні гроші НБУ
		322	Електронні гроші банків та інших кредитних установ в іноземній валюті в Україні	322.1	Електронні гроші іноземних комерційних банків та інших іноземних кредитних установ у їх платіжних системах
				322.2	Електронні гроші іноземних Національних банків
		323	Електронні гроші в небанківських електронних платіжних системах в національній валюті	323.1	Кошти в міжнародних закордонних електронних платіжних системах в національній валюті
				323.2	Кошти в сервісах некредитних установ в національній валюті
324	Електронні гроші в небанківських електронних платіжних системах в іноземній валюті	324.1	Кошти в міжнародних і закордонних електронних платіжних системах в іноземній валюті		
		324.2	Кошти в сервісах некредитних установ в іноземній валюті		

У таблиці 2.9 згадуються некредитні установи – під ними розуміються установи, які не належать до банків та інших кредитних установ та мають ліцензію на випуск електронних грошей від Національних банків, наприклад, Національних банків країн ЄС, НБУ. Також є згадка про електронні гроші НБУ, яких поки що немає, але очікується їх розробка та запуск (е-гривня). Таким чином, запропонована система рахунків враховує зростання популярності електронних грошей у розрахунках майбутнього.

При цьому пропонується вести таку аналітику по рахункам групи 32:

- 321.1 «Електронні гроші комерційних банків та інших кредитних установ в національній валюті» – за видами ЕГ та/або по електронним

гаманцям;

ВП НУБіП України "НАТІ" 321.2 «Електронні гроші НБУ» по електронним гаманцям; ВП НУБіП України "НАТІ"

322.1 «Електронні гроші іноземних комерційних банків та інших іноземних кредитних установ у їх платіжних системах» – за видами ЕГ та/ або по електронним гаманцям;

322.2 «Електронні гроші іноземних Національних банків» – за

ВП НУБіП України "НАТІ" видами ЕГ та/ або по електронним гаманцям; ВП НУБіП України "НАТІ"

323.1 «Кошти в міжнародних і закордонних електронних платіжних системах в національній валюті» – за видами платіжних систем, наприклад, PayPal, Payoneer;

323.2 «Кошти в сервісах некредитних установ в національній

ВП НУБіП України "НАТІ" валюті» – за їх видами; ВП НУБіП України "НАТІ"

324.1 «Кошти в міжнародних і закордонних електронних платіжних системах в іноземній валюті» – за видами платіжних систем, наприклад, PayPal, Payoneer;

324.2 «Кошти в сервісах некредитних установ в іноземній валюті»

ВП НУБіП України "НАТІ" за їх видами; наприклад електронні гроші Google, Apple. ВП НУБіП України "НАТІ"

Облікове відображення операцій за розрахунками електронними грошима та його удосконалення має базуватися на використанні окремої групи рахунків для обліку електронних грошей (32 «Електронні гроші») та побудові аналітичного обліку, який відповідає сучасним видам електронних грошей та

ВП НУБіП України "НАТІ" організації розрахунка, типам національних регуляторів та номінованій ВП НУБіП України "НАТІ"

валюті. Для цього мають бути розроблені зміни до чинного Плану рахунків та Інструкції до його використання.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ ОПЕРАЦІЙ З

ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА У ПП «ІСКРА» ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

3.1. Організаційно-методичні аспекти аудиту операцій з електронними грошима на досліджуваному підприємстві

Діяльність ПП «Іскра», як і будь якого підприємства неможлива без обігу грошових коштів, тому підтвердження достовірності відображення в обліку сум високоліквідних активів дає можливість оцінити та підтвердити платоспроможність підприємства одним із найдоцільніших варіантів отримання об'єктивної та неупередженої інформації про достовірність та

повноту відображення операцій з електронними грошима, а саме аудитом

Результати зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима надають можливість управлінському персоналу підприємства чи його власникам підтвердити ефективність та раціональність використання такого сучасного засобу платежу, як електронні гроші, а також перевірити справність

функціонування служби внутрішнього контролю. Адаже достовірність інформації про наявні високоліквідні активи на підприємстві засвідчує ефективність діяльності підприємства.

Здійснення зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима на підприємстві набуває значної актуальності, адже для успішного функціонування підприємства необхідним є забезпечення раціонального та ефективного використання високоліквідних активів. Зовнішній аудит операцій з електронними грошима визначить ефективність дій суб'єктів внутрішнього контролю, підтвердить достовірність формування показників фінансової звітності, а також допоможе визначити напрямки, регулювання

яких необхідно посилити для забезпечення покращання показників діяльності підприємства. Однак обґрунтування потребує організаційно-методичне забезпечення процесу здійснення зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима, з метою уточнення процедур планування аудиту,

безпосередньої перевірки та формування аудиторського висновку.

Метою здійснення аудиту є незалежна та об'єктивна оцінка процесів, систем та процедур бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима, що існують на підприємстві.

Аудиторська діяльність в Україні регулюється Законом України «Про аудиторську діяльність» [3], що визначає основні особливості функціонування

аудиторських фірм та аудиторів, визначено обов'язковість проведення аудиту, права та обов'язки аудиторів, їх сертифікація, особливості функціонування Аудиторської палати України тощо. Однак методичні підходи до процесу проведення аудиту представлені та регулюються Міжнародними стандартами контролю якості аудиту [8].

Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність» [3] аудитом називається «перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах».

Отже, здійснення аудиту операцій з електронними грошима на підприємстві проводиться окремим аудитором чи представниками аудиторської фірми. Для забезпечення висловлення об'єктивної та неупередженої думки про достовірність фінансової звітності аудитор має критично оцінити систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, адже завжди існує ризик викривлення інформації шляхом умисного чи випадкового здійснення помилок.

Аудиторські процедури, що здійснюються в процесі аудиту, полягають у застосуванні сукупності методів і прийомів контролю. Дієвість здійснення таких процедур підтверджується досягненням поставлених перед аудитором завдань. За результатами проведення аудиту аудитор чи аудиторська група звітує перед керівництвом підприємства щодо результатів здійсненої перевірки та оформлює аудиторський висновок. Під час дослідження мною визначено порядок проведення аудиторської перевірки операцій з електронними грошима для підтвердження статті фінансової звітності

«Електронні гроші», відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту [8].

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Ознайомлення з діяльністю підприємства, в частині використання ним електронних грошей здійснюється на основі МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» [8]. Для цього перед початком аудиторської перевірки в частині операцій з електронними грошима аудитор

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

має ознайомитися з особливостями діяльності підприємства в цілому та оцінити середовище, в якому воно знаходиться.

Ознайомлюючись з системою бухгалтерського обліку варто приділити увагу впливу облікової політики на методику обліку електронних грошей, яка не врегульована законодавчо, на форму ведення обліку та її сумісність з

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

системою електронних грошей.

Ознайомлення аудитора з системою внутрішнього контролю на підприємстві скерує його увагу на основні помилки, що виявилися під час внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Внутрішній контроль на підприємстві може проводитися в ручній чи автоматизованій формі або змішаній комбінації. Перевагами застосування автоматизації внутрішнього контролю є надання своєчасної, достовірної і точної інформації, спрощення її аналізу, посилення безпеки зберігання інформації. Однак існують й ризики автоматизованого внутрішнього контролю, а саме неправильність обробки даних автоматизованою системою,

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

перанкціонований доступ до конфіденційної інформації тощо.

Висновки внутрішнього контролю, наведені у звіті служби внутрішнього контролю, для аудитора є суттєвим джерелом інформації. Те, якою мірою аудитор використає результати контролю, залежить від загальної оцінки всієї системи внутрішнього контролю, що функціонує на підприємстві.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Перед початком проведення аудиту в наступні операції з електронними грошима ознайомлення з бізнес-середовищем, системою обліку та з системою внутрішнього контролю дозволить аудиторіві виявити ризики, що виникають під час використання електронних грошей на підприємстві, та визначити їх

суттєвість, аби звернути на них першочергову увагу.

Важко зауважити, що процес проведення аудиту в частині операцій з електронними грошима можна умовно поділити на чотири етапи (рис. 3.1): ознайомлення з діяльністю підприємства в частині операцій з електронними грошима, планування проведення аудиту, безпосередня перевірка та формування аудиторського висновку.

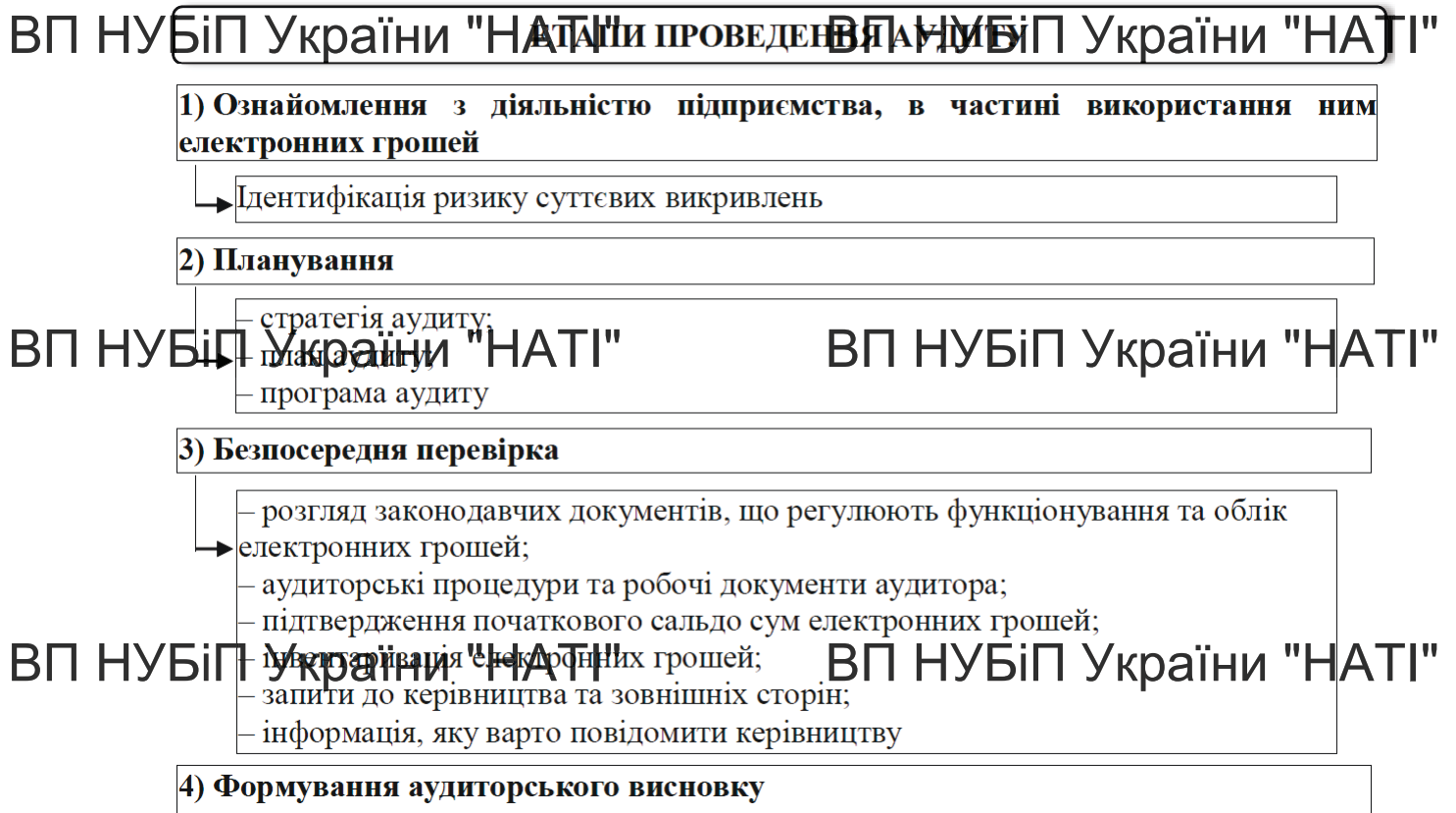

Рис. 3.1. Етапи проведення аудиту операцій з електронними грошима

Наступним етапом, важливим під час проведення аудиту електронних грошей, є раціональне планування процесу аудиту, що регулюється МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» [8]. Для цього аудитор має розробити загальну стратегію аудиту в частині електронних грошей, план аудиту та програму аудиту електронних грошей. Ці дії допомагають аудитору організувати свою роботу, звернути його увагу на важливіші питання, розподілити обов'язки між членами групи тощо.

Загальна стратегія аудиту має систематизувати роботу аудитора чи аудиторської групи та відповідати на питання:

- чи є необхідним залучення експертів;

ВП НУБіП України "НАТІ" яку кількість членів аудиторської групи необхідно залучити для проведення аудиту, яку для спостереження за проведенням інвентаризацій;

- який бюджет часу аудиту в годинах потрібно виокремити для проведення аудиту.

Визначення стратегії аудиту дозволить аудиторіві раціонально спланувати свої дії, аби в заплановані строки визначити достовірність фінансової звітності підприємства. Також з цією метою аудитор розробляє план аудиту та програму, в якій деталізує заплановані аудиторські процедури та визначає час на їх виконання.

Відповідно до поставленої мети та завдань зовнішнього аудиту варто окреслити його об'єкт, аби надалі сформувавши дієву організаційно-методичне забезпечення аудиторської перевірки. В межах даного дисертаційного дослідження об'єктом зовнішнього аудиту є операції з електронними грошима, адже електронні гроші є новим та сучасним об'єктом обліку, а тому необхідною є розробка науково обґрунтованого порядку проведення зовнішнього аудиту досліджуваного об'єкта.

Предметом зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима є сукупність господарських операцій з розрахунків електронними грошима, тобто операції з їх придбання та погашення, та достовірність відображення інформації про них у фінансовій звітності.

Вказано, що перед початком здійснення фактичної перевірки операцій з електронними грошима треба сформувавши пакет документів для перевірки, сформувавши аудиторську групу, визначити графік проведення аудиторських процедур та розподілити функціональні обов'язки серед учасників аудиторської групи.

У процесі розробки загальної стратегії аудиту в частині операцій з електронними грошима необхідно поставити мету здійснення аудиту, визначити завдання, вирішення яких призведе до здійснення на їх основі неупередженої та об'єктивної думки про достовірність відображення операцій

з електронними грошима (рис. 3.2).

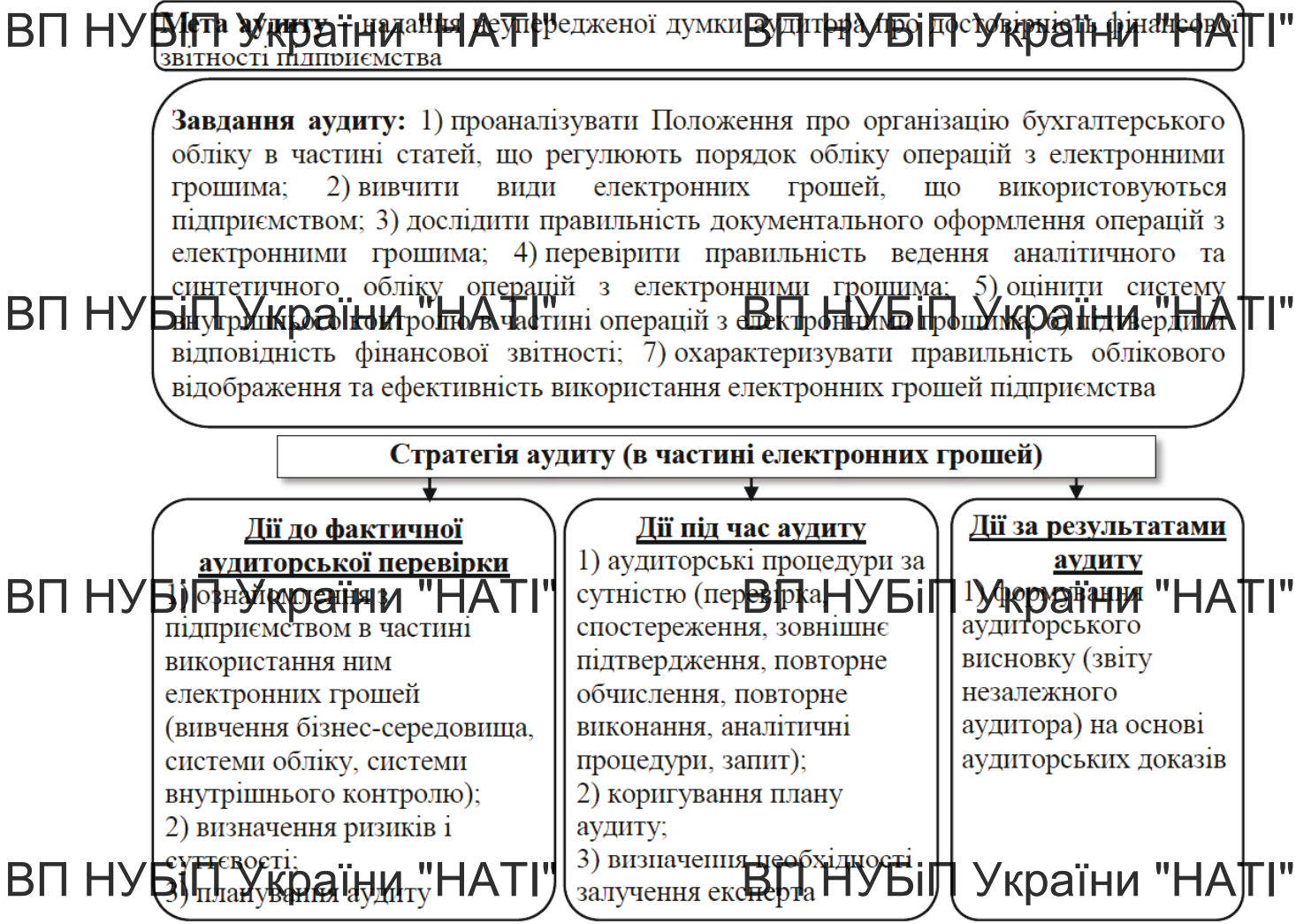

Рис. 3.2. Стратегія аудиту операцій з електронними грошима

Етап безпосередньої перевірки операцій з електронними грошима починається з ознайомлення з нормами законодавчого регулювання щодо досліджуваного питання, що здійснюється відповідно до МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів при аудиті фінансової звітності» [8], що регулює та встановлює відповідальність аудитора за розгляд та управлінського персоналу за дотримання вимог нормативного законодавства, адже вплив законодавчих норм на формування фінансової звітності може бути різним. Наприклад, у частині регулювання функціонування електронних грошей законодавством встановлено перелік обмежень щодо їх використання:

- 1) торговець немає права використовувати отримані електронні гроші, а має одразу перевести їх на рахунок в банку;

2) суб'єкт господарювання може придбати товари за електронні гроші лише для потреб господарської діяльності;

3) для фізичних осіб встановлено ліміт (щоденний та місячний) сум здійснюваних операцій;

4) емітентом електронних грошей може бути лише банк, та емісія здійснюється в гривнях;

5) система електронних грошей має узгодити свою діяльність з НБУ, що впливає на визнання електронних грошей, як таких, у бухгалтерському обліку.

Недотримання наведених вище вимог може призвести до штрафних санкцій, судових позовів чи інших негативних наслідків для підприємства, що суттєво вплинуть на формування статей фінансової звітності.

Розглядаючи більш детально законодавче регулювання функціонування електронних грошей, аудитор має ознайомитися із законодавчою базою щодо електронних грошей. Результатом розгляду нормативних документів має бути розуміння, чи дотримується підприємство вимог чинного законодавства, що регулюють облік електронних грошей

Ознайомившись з особливостями законодавчого регулювання операцій з електронними грошима, аудитор здійснює запити до управлінського персоналу:

- щодо існування інших нормативних актів чи внутрішніх розпорядчих документів, які б мали суттєвий вплив на відображення електронних грошей в обліку, а також на формування статті «Електронні гроші» у фінансовій звітності;

- щодо того, чи дотримується управлінський персонал встановлених норм законодавства;

щодо існування судових позовів чи стягнених штрафів щодо електронних грошей.

Якщо аудитор виявив порушення, що, на його думку, призводять до існування суттєвого викривлення у процесі відображення операцій з

електронними грошима, він має обговорити їх наслідки з управлінським персоналом чи керівництвом підприємства. Далі він оцінює наслідки

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

недотримання вимог законодавства і визначає, наскільки суттєві виявлені порушення, та, як наслідок, може відмовитися від надання висновку, якщо ці порушення є значно суттєвими та не ліквідовуються підприємством; у разі неможливості відмови від надання висновку, аудитор проводить опис

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

виявлених порушень в аудиторському звіті. Все це документується протоколами обговорення з управлінським персоналом, а також копіями записів чи документів.

Наступним кроком для формування обґрунтованого аудиторського висновку є отримання аудитором аудиторських доказів, інформація в яких має

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

бути достатньою і достовірною. Аби отримати аудиторські докази аудитор проводить ряд процедур, що дадуть змогу в повному обсязі вивчити достовірність відображеної в обліку інформації про електронні гроші.

На мою думку, методикою проведення зовнішнього аудиту є застосування методів, прийомів та способів, необхідних для здійснення

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

аудиторської перевірки на можливому з її етапів для забезпечення досягнення мети, поставленої перед початком проведення аудиту.

Під методом аудиторського контролю М.Т. Білуха розуміє використання «загальнонаукових і власних методичних прийомів контролю розширеного відтворення суспільно необхідного продукту» [1].

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Рудницький В.С. метод аудиту характеризує як «сукупність прийомів за допомогою яких оцінюється стан об'єктів, що підлягають дослідженню» [10].

Контрольно-аудиторські процедури, відповідно до В.П. Пантелєєва, - це «система методичних дій на суб'єкти і об'єкти процесу розширеного відтворення суспільно необхідного продукту, які здійснюються аудитором

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

при проведенні контрольних функцій» [9]

В цілому, види аудиторських процедур та особливості їх застосування передбачено в МСА 500 «Аудиторські докази» [8], керуючись якими, визначено процедури, що необхідно здійснити аудитору, аби підтвердити

достовірність відображення операцій з електронними грошима, а також

можливі робочі документи, що їх оформлюють (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Застосування аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів щодо операцій з електронними грошима на досліджуваному підприємстві

№ з/п	Аудиторська процедура	Застосування електронних грошей	Робочі документи
1.	Перевірка	Вивчення записів або документів з обліку операцій з електронними грошима	Відомість формальної та арифметичної перевірки первинних документів та реєстрів обліку; - відомість переліку відсутніх документів тощо
2.	Спостереження	Спостереження аудитором за процесом інвентаризації електронних грошей, або за виконанням заходів внутрішнього контролю електронних грошей	Записи щодо невідповідності тощо
3.	Зовнішнє підтвердження	Отримання аудитором письмового підтвердження у банківській установи - емітента електронних грошей чи в системи електронних грошей про здійснені операції. Запити про те, чи відбувалися зміни в договорах про співпрацю, що могли б вплинути на визнання прибутку тощо	Запити у зовнішніх сторін
4.	Повторне обчислення	Перевірка арифметичної правильності документів на записів за операціями з електронними грошима	Відомості арифметичної перевірки
5.	Повторне виконання	Незалежне виконання аудитором вже виконаних службою внутрішнього контролю заходів контролю	Записи аудитора щодо правильності дій СВК
6.	Запит	Письмова чи усна відповідь на питання аудитора щодо використання електронних грошей на підприємстві	- запити; - лист-запевнення

Отже, аби аудитор надав об'єктивну та неупереджену думку про діяльність підприємства, а саме в частині використання електронних грошей, інформація, що міститься в аудиторських доказах, має бути доречною та достовірною.

Не менш важливим питанням є підтвердження залишків електронних грошей на початок періоду. Цього ми можемо досягти за допомогою спостереження за поточною інвентаризацією електронних грошей та звіркою результатів із залишками на початок періоду у ПП «Іскра». Інформацію про залишки електронних грошей на початок періоду аудитор також може отримати через підтвердження третіми особами.

Другим варіантом підтвердження сум електронних грошей на початок періоду є зовнішнє підтвердження. На мою думку, більш доречні та достовірні докази щодо залишків сум на підприємстві можна отримати від запитів, спрямованих до банківської установи - емітента електронних грошей чи до системи електронних грошей, за допомогою якої відбувалися операції з електронними грошима.

При формуванні запитів банківської установи чи системи електронних грошей про підтвердження залишків електронних грошей варто враховувати:

- структуру й подання запиту;
- надання дозволу управлінським персоналом або заохочення ним системи електронних грошей чи банку щодо надання відповіді аудитору;

здатність банків чи системи електронних грошей надати необхідну інформацію (суму за окремими операціями чи лише сумарний залишок).

Відмова управлінського персоналу в дозволі аудитору на запит про підтвердження сум електронних грошей може засвідчувати викривлення чи шахрайства. Як наслідок, аудитор має дослідити більш детально причини невідповідностей, якщо такі є, та повідомити про виявлені викривлення інформації управлінському персоналу, розробити та узгодити відповідні заходи щодо усунення цих викривлень.

У разі, якщо підприємство не вживає заходів щодо усунення помилок,

або в аудитора існує сумнів щодо компетентності чи чесності управлінського персоналу, це може призвести до неспроможності продовження аудиторської перевірки.

Ще одним джерелом інформації про розрахунки електронними грошима є письмові запевнення управлінського персоналу, за допомогою яких можна отримати інформацію про розрахунки електронними грошима, що не відображається в первинних документах. Сутність письмових запевнень та відповідальність аудитора за їх отримання регулюється МСА 580 «Письмові запевнення» [8].

Щодо електронних грошей аудитор має зробити запит до управлінського персоналу, аби він підтвердив те, що:

він узяв на себе відповідальність за складання фінансової звітності, а саме в частині формування статті «Електронні гроші»;

- він надав аудитору всю доречну інформацію про наявність та рух електронних грошей і доступ до неї;
- всі операції з електронними грошима були зареєстровані та відображені у фінансовій звітності.

Усі письмові запевнення від управлінського персоналу мають бути складені перед датою складання аудиторського висновку щодо достовірності фінансової звітності. Письмові запевнення подаються у письмовій формі як лист-запевнення, адресований аудитору.

Оскільки щодо аудиторської перевірки наявності та руху електронних грошей, аудитор може зробити додаткові запити, такі як:

- чи прописані в Наказі про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві особливості методики облікового відображення операцій з електронними грошима;

особливості чи обмеження законодавчого регулювання щодо використання електронних грошей;

- інформація про всі відомі недоліки внутрішнього контролю;
- поріг суттєвості виявлених відхилень;

- види використовуваних електронних грошей.

ВП НУБІП України "НАТІ" У процесі аудиту аудитор має співпрацювати з управлінським персоналом та власниками досліджуваного підприємства, що дозволить йому своєчасно повідомляти їм дані про важливі для підприємства спостереження, зроблені під час аудиту, та, навпаки, отримувати від керівництва інформацію, що є важливою для процесу аудиту.

ВП НУБІП України "НАТІ" Аудитор має повідомляти управлінський персонал чи того, кому надано найвищі повноваження, інформацію про результати аудиту в цілому та про електронні гроші, зокрема, що сприяла б ефективному двосторонньому зв'язку. До цієї інформації належить:

- загальна інформація про обсяг і час аудиту в частині електронних грошей;

ВП НУБІП України "НАТІ" **ВП НУБІП України "НАТІ"**

- відповідальність управлінського персоналу за надану інформацію;
- виявлені суттєві викривлення щодо операцій з електронними грошима;
- раціональність вибраної методики облікового відображення операцій з електронними грошима;

ВП НУБІП України "НАТІ" **ВП НУБІП України "НАТІ"**

- виявлені факти та величина викривлень за операціями з електронними грошима;
- виявлені недоліки внутрішнього контролю щодо використання електронних грошей.

ВП НУБІП України "НАТІ" **ВП НУБІП України "НАТІ"**

Результатом "аудиторської перевірки" є висловлення аудитором незалежної, неупередженої думки про достовірність фінансової звітності підприємства. У результаті аудиторської перевірки аудитор може висловити безумовно позитивну думку та модифіковану думку (умовно-позитивну, негативну чи відмову від висловлення думки).

ВП НУБІП України "НАТІ" **ВП НУБІП України "НАТІ"**

Нерозроблені організаційно-методичні підходи до зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима у ПП «Іскра», не дозволяють ефективно проводити аудиторські перевірки та надавати об'єктивну думку щодо правильності сформованої інформації про електронні гроші у фінансовій

звітності.

Запропоноване організаційно-методичне забезпечення зовнішнього аудиту в частині операцій з електронними грошима на основі визначення порядку організації здійснення аудиторських процедур дозволяє надання об'єктивної та неупередженої думки про достовірність формування показників фінансової звітності в частині операцій з електронними грошима.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

3.2. Внутрішній контроль операцій з електронними грошима у ПП «Іскра»

Відсутність розроблених методик оцінки та відображення на рахунках обліку електронних грошей призводить до викривлення показників фінансової звітності. У зв'язку з цим набуває актуальності питання розробки організаційно-методичних положень проведення внутрішнього контролю операцій з електронними грошима у ПП «Іскра» як дієвого інструменту формування достовірної інформації про електронні гроші на дату балансу.

Основною метою проведеного нижче дослідження є звернення уваги на суттєву роль внутрішнього контролю в процесі управління використанням електронних грошей. З точки зору специфіки досліджуваного об'єкту питання внутрішнього контролю здійснюватимуться в розрізі суб'єктів, об'єктів предмету контролю, а також етапів його здійснення.

Необхідність здійснення внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима на підприємстві посилюється ще й у зв'язку з тим, що електронні гроші, як і звичайні гроші, є абсолютно ліквідним активом, наявність яких свідчить про ступінь ліквідності підприємства, його фінансовий стан, а отже нехтувати ними не можна. Тому, під час проведення

внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима нам необхідно забезпечити достовірність, повноту та правдивість інформації про наявність і рух електронних грошей; раціональність і ефективність використання електронних грошей для забезпечення успішності діяльності

підприємства; досягнення основної мети підприємства - отримання прибутку;
збереженість майна підприємства, а саме електронних грошей.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Відповідно внутрішній контроль за операціями з електронними грошима повинен здійснюватися за наступними етапами, які відповідно прописані в Положенні про організацію внутрішнього контролю представленими у табл. 3.2

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ" Таблиця 3.2

Етапи внутрішнього контролю операцій з електронними грошима у

ПП «Іскра»

№ з/п	Назва етапу	Характеристика етапу
1.	Організаційний етап	- встановлення суб'єкта внутрішнього контролю; - постановка мети і завдань здійснення внутрішнього контролю; - визначення джерел інформації, зоріданих; - розробка плану і програми здійснення внутрішнього контролю
2.	Методичний етап	- вивчення електронних грошей в ході перевірки за стадіями їх життєвого циклу на підприємстві (придбання, рух та погашення електронних грошей); - перевірка правильності оформлення первинних документів та реєстрів обліку; - перевірка правильності облікового відображення операцій з електронними грошима; - здійснення попереднього, поточного та наступного контролю розрахунків електронними грошима
3.	Узагальнюючий етап	- документальне оформлення результатів внутрішнього контролю; - виявлення причин виникнення відхилень та розробка заходів щодо виправлення відхилень та попередження їх нового виникнення
4.	Етап реалізації результатів внутрішнього контролю	- надання інформації про результати внутрішнього контролю управлінському персоналу; - контроль за виконанням оперативних управлінських рішень відповідно до розроблених суб'єктом внутрішнього контролю рекомендацій

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

Наведена сукупність етапів контролю, які повторюються і певним чином організовані в просторі і часі забезпечує підготовку даних для контролю,

перевірку даних з використанням різних прийомів та способів контролю; узагальнення результатів контролю та контроль за дотриманням виконання виправлень допущених в ході контролю.

Виходячи із зазначеного вище, для ефективного функціонування системи внутрішнього контролю електронних грошей та забезпечення його дієвості на всіх етапах необхідною є його належна організація.

Метою внутрішнього контролю операцій з електронними грошима є підтвердження достовірності, повноти та точності відображення інформації про електронні гроші в бухгалтерському обліку. Для цього внутрішній контроль має виконувати наступні завдання:

- визначення фактичної наявності на певний момент часу;
- перевірка відповідності їх фактичного стану установленому законом або іншими нормативними актами;
- виявлення відхилень у відображених сумах від законодавчо

встановлених норм

- визначення причинно-наслідкових факторів здійснення господарських операцій з електронними грошима задля попередження формування недостовірної фінансової звітності;

- своєчасне виявлення і аналіз ризиків під час здійснення операцій з

електронними грошима

- забезпечення достовірності фінансової і управлінської інформації про електронні гроші у звітності підприємства;

- забезпечення збереження електронних грошей на підприємстві і ефективного їх використання;

дотримання вимог чинних нормативних актів і внутрішніх процедур.

Об'єктом внутрішнього контролю виступатимуть в даному випадку самі електронні гроші та операції з ними.

Встановлення суб'єкта внутрішнього контролю операцій з електронними грошима здійснюється в залежності суб'єктного підходу за

яким здійснюється інституціональний та функціональний контроль.

суб'єктом внутрішнього контролю за наявністю на рухом електронних грошей може бути як керівник бухгалтерської чи фінансової служби чи окремо створена служба внутрішнього контролю.

Для забезпечення раціональності та ефективності функціонування

системи внутрішнього контролю необхідно:

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

- визначити сферу і види рішень, які можуть приймати окремі органи підприємства чи окремі працівники. В частині операцій з електронними грошима, слід визначити хто відповідальний за відображення операцій з електронними грошима в обліку, хто складає первинні документи, хто має

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

право електронного підпису, хто складає звіти за розрахунками електронними грошима тощо;

- визначити сферу відповідальності за прийняті рішення та сферу контролю за їх дотриманням, а також визначити суб'єктів, які будуть здійснювати контроль;

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

забезпечити існування правильної системи документообороту операцій з електронними грошима;

- створити умови для проведення ретельної інвентаризації електронних грошей;

- слідкувати за тим, щоб контролер не виконував одночасно і

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

контрольних і виконавчих функцій;

- встановити рівень освіти, який повинна мати особа, що здійснює контроль.

Аби служба внутрішнього контролю функціонувала належним чином існує необхідність врегулювання загальних принципів здійснення

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

внутрішнього контролю у внутрішніх розпорядчих документах, а саме в Положенні про організацію внутрішнього контролю. Дане положення повинне характеризуватися повнотою розкриття інформації, чіткістю формулювань та відсутністю альтернатив у розумінні його положень.

Детальне опрацювання вищезазначеного Положення забезпечить

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

однозначне розуміння поставлених перед внутрішнім контролем цілей, створить передумови для здійснення перевірки виконання суб'єктами своїх контрольних функцій, а також дозволить раціонально розподілити обов'язки між ними. Від деталізації і ретельності розробки зазначеного документу

залежить ефективність здійснення внутрішнього контролю на підприємствах, які використовують електронні гроші.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Для керівника ПП «Іскра» складається детальна програма проведення внутрішнього контролю, де зазначаються дати здійснення перевірок, терміни виконання та ін. Під час складання Програма проведення внутрішнього контролю за операціями з електронними грошима повинна бути взаємоув'язка

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

із загальним планом облікових, контрольних і аналітичних робіт, графіками документообороту та положеннями посадових інструкцій.

Відповідно до етапів здійснення внутрішнього контролю (попередній, поточний та наступний) нижче представлено інформацію про необхідні прийоми документального та фактичного контролю для кожного з етапів.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Поточний контроль полягає у формальній перевірці під час складання первинних документів, відображення на рахунках бухгалтерського обліку та звітності операцій з електронними грошима, арифметичному підрахунку та взаємозв'язку сум у них, а також співставлення з лімітами встановленими на використання електронних грошей чинним законодавством. Під час поточного

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

контролю також може здійснюватися взаємна перевірка, яка полягає на співставленні інформації отриманої з даних бухгалтерського обліку з даними отриманими в процесі запиту в системі електронних грошей.

Наступний контроль зазвичай здійснюється створеною на досліджуваному підприємстві службою внутрішнього контролю та полягає на

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

перевірці вже здійснених операцій з електронними грошима. Перевагою даного виду контролю є те, що служба внутрішнього контролю у разі виявлення помилок чи порушень у відображенні на рахунках бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима може надати пропозиції щодо виправлення даних помилок та рекомендації, як їх уникнути в майбутньому.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Відображення операцій з електронними грошима здійснюється на підставі первинних документів. Однак, при цьому можуть виникати розбіжності між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю електронних грошей. Для встановлення розбіжностей у цих даних проводиться здійснюється за

допомогою такого прийому фактичного контролю як інвентаризація, результати якої підтверджують, або ні, достовірність облікової інформації.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Представлений вище поділ контролю на попередній, поточний та наступний контроль є дієвим та розкриває методичне забезпечення перевірки операцій з електронними грошима для кожного суб'єкта в контексті руху електронних грошей від банка-емітента до агента з розповсюдження, від

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

агента з розповсюдження до користувача, від користувача до торговця, від торговця до агента з розрахунків та від агента з розрахунків до банка-емітента.

Після проведення перевірки служба внутрішнього контролю має узагальнити інформацію про виявлені помилки. Інформація можна узагальнити у Звіті служби внутрішнього контролю за результатами

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

перевірки, яку необхідно повести до відома керівництва підприємства для подальшого прийняття на його основі управлінських рішень.

Отже, внутрішній контроль є суттєвим елементом процесу управління на підприємстві. Можна навіть сказати, що без нього неможливо ефективно управляти підприємством. З метою досягнення цієї ефективності контрольні

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

дії застосовувати, об'єктивні, ретельні і достовірні, орієнтовані на меду, пов'язані зі сферою відповідальності на підприємстві, а також реалізовуватися регулярно. Однак, необхідно слідкувати за тим, аби не було надміру контролю, адже це призведе до знищення функціональної рівноваги, обмежить ініціативність працівників, і чим самим спричинить зменшення ефективності

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

діяльності.

На сьогодні проведення внутрішнього контролю на підприємстві дозволяє не тільки дисциплінувати обліковий персонал, а й допомогти йому у різі виникнення невідповідностей і питань в процесі відображення операцій з електронними грошима в обліку. Одним з основних методів перевірки

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

фактичного стану розрахунків електронними грошима та правильності їх відображення в бухгалтерському обліку є інвентаризація. Тому нами запропоновано організаційно-методичні положення проведення інвентаризації електронних грошей на підприємстві, яка дозволить своєчасно

виявити та виправити допущені помилки у обліковому відображенні електронних грошей. Також, в ході дослідження виявлені типові порушення, що виникають під час відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку, які сформують напрями на які інвентаризаційна комісія має звернути увагу в першу чергу.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Отже, останнє десятиріччя характеризується появою інноваційних продуктів для здійснення платежів, чому певною мірою сприяє науково-технічний прогрес і розвиток фінансового ринку. Для вирішення питання ефективності та конфіденційності платіжних трансакцій необхідно

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

відмовитися від зберігання та передавання конфіденційних відомостей при віддаленому здійсненні тих угод, які не потребують ідентифікації клієнта.

Безпека без ідентифікації може бути легко реалізована за допомогою електронного платіжного засобу на пред'явника, що випускається в обіг без відкриття банківського рахунку. Саме таким платіжним засобом є електронні

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

гроші. Електронні гроші є вручним розрахунковим засобом, за допомогою якого можна купувати товари, сплачувати послуги, отримувати оплату за виконану роботу, не відходячи від комп'ютера.

Під час написання магістерської кваліфікаційної роботи було вирішено ряд поставлених завдань, а саме:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- розкрито сутність і загальні схеми обігу електронних грошей;
- обґрунтовано основні види електронних грошей;
- розкрито особливості впровадження та функціонування системи електронних грошей;
- проаналізовано організаційно-економічну характеристику

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- досліджено методіку обліку електронних грошей на досліджуваному підприємстві;
- проаналізовано особливості відображення електронних грошей в обліку досліджуваного підприємства;

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- надано шляхи удосконалення обліку електронних грошей на досліджуваному підприємстві;
- досліджено порядок проведення внутрішнього контролю та аудиту операцій з електронними грошима у ПП «Іскра».

Слід зазначити, що і не всі електронні розрахунки є електронними грошима. Межа між електронними грошима та іншими електронними платіжними інструментами є досить нечіткою: одні й ті ж платіжні інструменти можуть (в першу чергу) забезпечувати зручний спосіб використання звичайних банківських рахунків і водночас використовуватись в системах електронних грошей. Ключовою відмінністю електронних грошей від традиційних грошей є те, що вони можуть бути неперсоніфікованим платіжним інструментом (тобто не потребують ідентифікації власника) та обертаються до певної міри поза межами банківської системи

Розрахунки за допомогою електронних грошей не є безготівковими, такими вони стають лише при погашенні. Саме погашення ЕГ буде безготівковим розрахунком (при зарахуванні на банківський рахунок) з банком за договором про надання послуг по операціях з електронними грошима в системі електронних грошей, а не безпосередньо з покупцем за товари, роботи, послуги.

Таким чином, в Україні здійснювати випуск електронних грошей можуть виключно банки. Електронні гроші можуть бути номіновані тільки у гривнях. Повинно бути забезпечено 100%-ве покриття електронних грошей реальними готівковими і безготівковими коштами. Сума електронних грошей в електронному пристрої (гаманці) не може перевищувати 8 тис. грн. Емітент електронних грошей приймає на себе зобов'язання з їх погашення на вимогу

пред'явника.

Зручність, різноманіття форм і низька собівартість розрахунків за допомогою електронних грошей, є суттєвою перевагою як для учасників розрахунків, так і для державних контролюючих органів.

Проблемою також є нерегульованість українського законодавства що до виникнення подвійності трактування поняття «електронні гроші». А вже з одного боку, вони є засобом платежу, які не можуть бути прирівняні до статусу національної грошової одиниці - гривні, а з іншого боку - вони є зобов'язанням емітента, яке виконується в готівковій чи безготівковій формі.

В результаті проведення аналізу особливостей впровадження та функціонування електронних грошей, їх сучасного стану можна зробити висновки, що ринок електронних грошей продовжує розвиватися стрімко - основними причинами є зручність використання та зменшення готівкових коштів в обігу. Основною перешкодою залишається бути проблема правового регулювання електронних грошей.

Отже, можемо зробити висновок, що підприємство працює сумлінно і відповідально, структура земельних угідь з кожним роком змінюється, урожайність збільшується, разом з цим підвищується і валовий збір продукції. Також можна сказати, що ПП «Іскра» є рентабельним, ліквідним і платоспроможним підприємством, це можна побачити із визначених

показників

Важливим в діяльності суб'єктів ринку при безготівкових розрахункових операціях є завдання підвищити аналітичну цінність інформації по розрахунках. Це дасть можливість полегшити роботу бухгалтерської служби при веденні обліку безготівкових розрахунків та

можливість здійснювати оперативний контроль по розрахунках з контрагентами.

Перспективним засобом здійснення безготівкових розрахункових операцій є використання електронних грошей, що стосуються внутрішньої електронної валютно мережевої спільноти. Основна сфера їх застосування –

придбання та продаж віртуальних товарів. Схеми розрахунків електронними грошима.

Документальне оформлення операцій з електронними грошима відображає використання документів, які складаються на кожному етапі руху електронних грошей. Початковим документом в операціях з електронними

грошима є договір (в момент реєстрації в системі електронних грошей). Рух електронних грошей потрібно оформляти актом приймання-передачі електронних грошей, випискою з системи електронних грошей, розрахункові документи для банківських та товарних операцій.

Вивчення питань використання електронних операцій в діяльності

ВП НУБІП України "НАТІ" підприємств потребує внесення удосконалення в облікове відображення операцій з електронними грошима.

Вважаємо доцільним здійснювати облікове відображення електронних грошей в розрізі карток та мережі. Це забезпечить аналітичність даних про електронні гроші для учасників операцій з електронними грошима.

ВП НУБІП України "НАТІ" Актуальність удосконалення обліку електронних грошей прямим чином пов'язана зі зростанням кількості їх використання. З огляду на проведений аналіз у ПП «Іскра» на увагу заслуговує саме варіант з введенням нового рахунку 32 «Електронні гроші». Аргументів щодо такого підходу декілька.

ВП НУБІП України "НАТІ" По-перше, облік електронних грошей у межах груп 30 «Готівка» та 31 «Рахунки у банках» сама по собі означає класифікацію електронних грошей як різновиду готівки або безготівкових грошей на рахунках у банках, що не зовсім коректно по відношенню до даного новітнього платіжного інструменту. Електронні гроші явно не можна вважати готівковими, так як вони зберігаються в електронному вигляді.

ВП НУБІП України "НАТІ" Таким чином, авторський підхід полягає у виціненні електронних грошей у самостійну групу у Плані рахунків – 32 «Електронні гроші» та створенні у межах даної групи спеціальних субрахунків для обліку різних видів електронних грошей МФУ. Зараз цей номер «32» Плані рахунків порожній, а тому може бути застосований за умови відповідних змін у Плані

ВП НУБІП України "НАТІ" рахунків та Інструкції до нього.

ВП НУБІП України "НАТІ" Облікове відображення операцій за розрахунками електронними грошима та його удосконалення має базуватися на використанні окремої групи рахунків для обліку електронних грошей (32 «Електронні гроші») та побудові аналітичного обліку, який відповідає сучасним видам електронних грошей та

ВП НУБІП України "НАТІ" організації розрахунку типам національних регуляторів та номінованих валюті. Для цього мають бути розроблені зміни до чинного Плану рахунків та Інструкції до його використання.

Здійснення зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима на підприємстві, набуває значної актуальності, адже для успішного функціонування підприємства необхідним є забезпечення раціонального та ефективного використання високоліквідних активів.

Здійснення аудиту операцій з електронними грошима на підприємстві проводиться окремим аудитором чи представниками аудиторської фірми. Для забезпечення висловлення об'єктивної та неупередженої думки про достовірність фінансової звітності аудитор має критично оцінити систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, адже завжди існує ризик викривлення інформації шляхом умисного чи випадкового здійснення помилок.

Отже, аби аудитор надав об'єктивну та неупереджену думку про діяльність підприємства, а саме в частині використання електронних грошей, інформація, що міститься в аудиторських доказах, має бути доречною та достовірною.

Результатом аудиторської перевірки є висловлення аудитором незалежної, неупередженої думки про достовірність фінансової звітності підприємства. У результаті аудиторської перевірки аудитор може висловити безумовно позитивну думку та модифіковану думку (умовно-позитивну, негативну чи відмову від висловлення думки).

Нерозроблені організаційно-методичні підходи до зовнішнього аудиту операцій з електронними грошима у ППІ взагалі не дозволяють ефективно проводити аудиторські перевірки та надавати об'єктивну думку щодо правильності сформованої інформації про електронні гроші у фінансовій звітності.

Отже, внутрішній контроль є суттєвим елементом процесу управління підприємством. Можна навіть сказати, що без нього неможливо ефективно управляти підприємством. З метою досягнення цієї ефективності контрольні дії застосовувані, об'єктивні, ретельні і достовірні, орієнтовані на мету, пов'язані зі сферою відповідальності на підприємстві, а також реалізовуватися

регулярно. Однак, необхідно слідкувати за тим, аби не було надміру контролю, адже це призведе до знищення функціональної рівноваги, обмежить ініціативність працівників, і чим самим спричинить зменшення ефективності діяльності.

На сьогодні проведення внутрішнього контролю на підприємстві дозволяє не тільки дисциплінувати обліковий персонал, а й допомогти йому у

різні виникнення невідповідностей і питань в процесі відображення операцій з електронними грошима в обліку. Одним з основних методів перевірки фактичного стану розрахунків електронними грошима та правильності їх відображення в бухгалтерському обліку є інвентаризація. Тому нами запропоновано організаційно-методичні положення проведення

інвентаризації електронних грошей на підприємстві, яка дозволить своєчасно виявити та виправити допущені помилки у обліковому відображенні електронних грошей. Також, в ході дослідження виявлені типові порушення, що виникають під час відображення операцій з електронними грошима в бухгалтерському обліку, які сформують напрями на які інвентаризаційна

комісія має звернути увагу в першу чергу.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

1. A glossary of terms used in payments and settlement systems Банк міжнародних розрахунків, 2003. [Електронний ресурс]/ BIS. – Режим доступу: <http://www.bis.org/cpmi/publ/d00b.pdf>

2. Directive 2009/110/EC of the European parliament and of the council of

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

16 September 2009 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions amending Directives 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC. – Available at: https://eur_lex.europa.eu/legal_content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0110&%20from=EN

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

3. Electronic money issued in the euro area. European Central Bank. Statistical Data Warehouse. – Available at: https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=_1000003509

4. Manual on MFI Balance Sheet Statistics. European Central Bank, 2012.

– P. 160. – Available at: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/manualmfibalance_sheetsstatistics201204en.pdf

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

5. Payments statistics: 2019. Chart 1. Use of the main payment services in the euro area: European Central Bank, Statistical Data Warehouse. – Available at: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/stats/paysec/html/ecb.pis2018~c758d7e773.en.html>

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

6. REPORT ON ELECTRONIC MONEY. European Central Bank, 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/emoneyen.pdf>

7. Total number of e_money purchase transactions in the Euro area from 2014 to 2019 (in millions). – Available at:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

https://www-statista-com/statistics/443492/electronic_money_payment_in_euro_area/

8. Алексеєнко М.Д. Електронні гроші та розвиток грошових розрахунків / М. Д. Алексеєнко // Збірник наукових праць Черкаського

державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2013. -

Вип. 33(2), - С.12-17
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

9. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика :

Навчальний посібник для студентів ВУЗів. Київ : ЦУЛ, 2009. 328 с.

10. Батракова Т. І, Грінченко А. Ю. Проблеми та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. Мукачівський державний університет. 2016. №

7. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/journal>
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

11. Батракова Т. І., Грінченко А. Ю. Проблеми та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. Мукачівський державний університет. 2016. №

7. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/journal>

12. Бевза О. У ВООЗ підтвердили, що коронавірус передається через

гроші.
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

URL:https://health.24tv.ua/u_vooz_pidtverdili_shho_koronavirus_peredayetsya_cherez_groshi_n1293188 (дата звернення: 10.11.2020).

13. Білуха М.Т. Аудит : підручник / М.Т. Білуха. – Київ, 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://bibliograph.com.ua/audit-](http://bibliograph.com.ua/audit-2/20.htm)

[2/20.htm](http://bibliograph.com.ua/audit-2/20.htm)
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

14. Буряк П. Ю, Римар М. В., Бець М. Т. Фінансово-економічний аналіз : підручник ; за заг. ред. П. Ю. Буряка, М. В. Римара. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 528 с.

15. Верес І. Поняття та ознаки електронних грошей. Цивільне право і

процес
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

URL:<http://prerjournal.kiev.ua/archive/2017/8/4.pdf>
 16. Вигівська І. М., Семейон В. С. Електронні гроші в системі управління фінансовими ресурсами підприємства: облікові аспекти. Науковий вісник Ужгородського університету. 2014. Серія Економіка. Випуск 3 (44). С. 173-175.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

17. Гайдукевич Д. Організація касової роботи підприємства та його підрозділів. Бухгалтер і закон. 2015. №15. URL: <https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine/900371> (дата звернення: 10.10.2020).

18. Глосарій банківської термінології: Національний банк України.

URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123302

19. Гнатенко Є. П., Гикава А. О. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві. Економіка суспільства. 2016. Вип. 5. С. 421-424.

20. Горячун Т. Сутність поняття «Електронні гроші». Міжнародні визначення та українське законодавство. Вісник Чернівцівського державного технологічного університету. URL: <https://economic-rivnistic.sti.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=1318>

21. Гранова Р. О. Грошові кошти. Розрахунки: Бухгалтерський облік. Київ : ЦУЛ, 2010. 207 с.

22. Григоревська О. О., Каленченко Т. С. Проблеми своєчасного та повного відображення грошових коштів у системі бухгалтерського обліку. Проблеми та перспективи економіки та управління 2015. № 4 (4). С. 359-364.

23. Гроші та кредит: Підручник. – 4-те вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.

24. Даценко Г. В. Аудит та інспектування грошових коштів і касових операцій: суть, проблемні аспекти та шляхи їх подолання / Г.В. Даценко, І.А. Левченко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка. – Вип. 7 (4). – 2013. – С. 210–216.

25. Деменіна О. Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 7. С.14-18.

26. Дерев'янку С. І. Електронні гроші: сучасний стан та перспективи розвитку / С. І. Дерев'янку // Економічний вісник університету. - 2014. - Вип. 22(1). - С. 138-143. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

[http://nbuv.gov.ua/jpdf/ekon/2014_22\(1\)_26.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/ekon/2014_22(1)_26.pdf)

27. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок. Економічний аналіз. 2010. Вип. 6. С. 60-64.

28. Директива Європейського Парламенту та Ради Європи щодо

започаткування та здійснення діяльності установами - емітентами

електронних грошей та надценційний нагляд за ними, що вносить зміни до Директиви 2005/60/ЕС та 2006/48/ЕС, та скасовує Директиву 2000/46/ЕС від

16.09.2009 р. № 2009/110/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a18

29. Економічний аналіз : Навч. посібник / За ред. Н. А Волкової. Одеса:

ОНЕУ, 2015. 246 с. "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

30. Економічний аналіз : Навчальний посібник для студентів вищих

навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / За ред. проф. Ф.

Ф. Бутинця. Житомир : ПП «Рута», 2003. 680 с.

31. Електронні гроші: Національний банк України. URL:

https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=125412&cat_id=22918283 "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

32. Закон України «Про аудиторську діяльність» : від 22.04.1999. – №

3125-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

33. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»

від 05.04.2001 р. № 2346. [Електронний ресурс]. – Режим доступу "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

34. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»

№ 2346-14 від 16 трав. 2001 р. Верховна Рада України.. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14/page2>.

35. Іваненко Ю.М. "Електронні гроші: проблеми бухгалтерського обліку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://int-konf.org/...vanechkoju...problemi-buhgalterskogo-oblku> "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

36. Івасів. Б.С. Електронні гроші: можливості, тенденції розвитку та

наслідки поширення / Б.С. Івасів // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 5.

89 "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.tneu.edu.ua/index.php/dovidka/pro-bbk-ta-udk/53->

[resursybiblioteky/pratsi-vykladachiv-tneu/i/268-2011-10-24-06-08-26](http://library.tneu.edu.ua/index.php/dovidka/pro-bbk-ta-udk/53-resursybiblioteky/pratsi-vykladachiv-tneu/i/268-2011-10-24-06-08-26)

37. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті,

затверджена Національним банком України № 22 від 21.01.2004 р. / Верховна

Рada України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

38. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : затв. постановою Правління Національного банку України від 21.01.04 р. № 22. Дата оновлення: 27.06.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0377-04> (дата звернення: 10.11.2020).

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

39. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291. Дата оновлення: 29.10.2019. URL:

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 07.10.2020).

40. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291, зі змінами та доповненнями. URL:

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

41. Карпенко Є. А., Філатов О. В. Еволюція підходів до порядку проведення аудиту касових операцій. Регіональна економіка та управління. 2016. № 2. С. 71-75.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

42. Климчук А. Розрахунки електронними грошима – не для підприємців на єдиному податку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://businessterritory.com/articles/rozrakhunki-elektronnimi-groshima-%E2%80%93-ne-dlyapidpri%D1%94mtsiv-na-%D1%94dinomu-podatku>

43. Корінько М. Д. Аудиторський контроль грошових коштів. Науковий журнал Інтелект XXI. 2014. № 6. С. 80-85.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

44. Корінько М. Д. Аудиторський контроль грошових коштів

Корінько // Бізнес та інтелектуальний капітал. Інтелект XXI. – № 6. – 2014. – С. 80–85 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&

45. Корягін М.В. Електронні гроші: особливості використання та бухгалтерський облік / М.В. Корягін, В.Р. Ліва // Вісник Національного лісотехнічного університету України : збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.5. – С. 241-246
46. Корягін М.В. Електронні гроші: особливості використання та бухгалтерський облік / М.В. Корягін, В.Р. Ліва // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2012. – Вип. 22. – С. 241–246.
47. Кравчук В. Електронні гроші в Україні : аналітичний звіт / В. Кравчук, Д. Науменко, А. Глибовець – К.: Альфа-ПК, 2012. – 64 с.
48. Кравчук В., Науменко Д. & Глибовець А. (2012). Електронні гроші в Україні: аналітичний звіт. Київ. Альфа-ПК.
49. Кравчук В., Науменко Д., Глибовець А. Електронні гроші в Україні: Аналітичний звіт. Київ, 2012. 64 с.
50. Кравчук Н. В., Білоус О. С. Роль та необхідність застосування бенчмаркінгу в системі бухгалтерського обліку. Тенденції розвитку маркетингу в умовах економічних трансформацій : монографія. Тернопіль : ФОП Шпак В. Б, 2017. С. 106–116. 79
51. Крутова А.С. Обліково_звітні аспекти монетизації продуктів ігрової індустрії з використанням електронних грошей / А.С. Крутова, О.О. Нестеренко // "Бізнес-інформ" – 2016. – № 7. – С. 147-152.
52. Легенчук С. Ф., Семенець А. П. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 23, ч. 3. С. 144-147.
53. Легенчук С.Ф. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект / С.Ф. Легенчук, А.П. Семенець // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2017. – Вип. 23 (3). – С. 144–147.
54. Лист Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від

17.09.2013 р. № 3112-13/32401-14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME131537.html

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

55. Лист Національного банку України «Щодо визначення окремих

понять» від 07.06.2013 № 25-112/6750. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v6750500-13> можливість випуску власної

цифрової валюти – е-гривні. Національний банк України: прес-реліз. URL:

https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=96166822&cat_id=55838

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

56. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова

Н. С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2018.

602 с.

57. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту касових операцій для

підвищення ефективності діяльності підприємства / Т.О. Меліхова, Т.В.

Манойло // Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит. Серія : Регіональна

бізнес-економіка та управління. – 2013. – № 2 (38). – С. 97–106 [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vbctn_2013_2_17.pdf)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vbctn_2013_2_17.pdf)

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

58. Мельниченко О.В. Аудит електронних грошей за міжнародними

стандартами / О.В. Мельниченко // Вісник Хмельницького національного

університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 6. – Т. 1. – С. 115–122

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_6(1)_24.pdf)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vchnu_ekon_2014_6(1)_24.pdf)

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=P

DF/Vchnu_ekon_2014_6(1)_24.pdf.

59. Мельниченко О.В. Організація аудиту електронних грошей в

банках / О.В. Мельниченко // Фінанси та банківська справа. Серія : Проблеми

економіки. – 2014. – № 4. – С. 369–375 [Електронний ресурс]. – Режим доступу

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ"

: http://www.problecon.com/pdf/2014/4_0/369_375.pdf.

60. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого

надання впевненості та супутніх послуг : видання 2014 року. Ч. I. – Київ :

Міжнародна федерація бухгалтерів ; АПУ, 2015. – 986 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.

61. Мокієнко Т.В. Електронні гроші: сутність, класифікація та облікове відображення / Т.В. Мокієнко, Т.Б. Прийдак, Р.В. Липський // Ефективна економіка. – 2019. – № 6. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2019/37.pdf

62. Наказ МФУ «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» від 27.06.2013 р. № 627. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE23774.html

63. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: 23.07.2019. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 10.11.2020).

64. Пальчук В. Електронні гроші в Україні: суть та особливості / В. Пальчук // Економічна діяльність: нові опієніції і ризици / Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу електронної інформації. – 2013. – № 11. С. 2–14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/Ecdil/Ecdil11.pdf>

65. Пантелєєв В.П. Аудит : конспект лекцій з курсу «Аудит» для студентів / В.П. Пантелєєв! – Київ, 2005 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=14>.

66. Платіжна картка НСМЕП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58876&cat_id=46465

67. Подолянчук О.А. Грошові кошти в системі рахунків обліку / О.А. Подолянчук // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2019. – № 3. – С. 144–155.

68. Положення про електронні гроші в Україні : затверджено Постановою Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#n19> (дата звернення:

10.11.2020).
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

69. Положення про електронні гроші в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 04.11.2010 р. № 481. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10>

70. Положення про електронні гроші в Україні, постанова Правління

НБУ від "НАТІ" 04.11.2010

ВП НУБіП України "НАТІ" № 481

URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336_10#Text

71. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення:

10.11.2020).
ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

72. Помулева В. М. Електронні гроші: сутність, облік та оподаткування // Трансформація обліково-інформаційної політики та гармонізація фінансової звітності, аналізу і аудиту в умовах євроінтеграції : монографія / за ред. Н. М.

Левченко, Ж. К. Нестеренко. 2015. URL:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

http://ej.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1898/1/Pomuleva_Ecashes.pdf

73. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII.

Дата оновлення: 20.01.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

(дата звернення: 07.11.2020).

74. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України

від 05.04.2001 р. № 2346-III

ВП НУБіП України "НАТІ"

Дата оновлення: 17.06.2020 URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14> (дата звернення:

10.11.2020).

75. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України

від 2001 р. №29. Дата оновлення 07.02.2019 URL:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14/ed120190207#n281>

76. Радченко М.А. Особливості відображення електронних грошей в обліку. Науковий Вісник Ужгородського університету. 2015. Вип. 1 (45), т. 2.

С. 121-124.

77. Радченко М.А. Особливості відображення електронних грошей в обліку / М.А. Радченко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". – 2015. – Вип. 1 (45). Т.2 – С. 121–124.
78. Рибіна Л. О. Безготівкові розрахунки. Суми: Вид-во «Довкілля», 2006. 245 с. 81
79. Рибченко М. Ф. Оптимізація системи безготівкових розрахунків. Держава та регіони, 2009. №2. С. 167-172.
80. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту / В.С. Рудницький. – Тернопіль : Економічна думка, 1998. – 196 с.
81. Савлук М. Електронні гроші: сутність та порівняльний аналіз якісних властивостей. Вісник Національного банку України. 2004. № 11. С. 10–14.
82. Савлук М.В. Електронні гроші : сутність та порівняльний аналіз якісних властивостей : [Сутність; оборот електронних грошей; порівняльна характеристика електронних і традиційних грошей]. URL:http://books.zntu.edu.ua/book_info.pl?id=51859
83. Саловська І.Б. Божидарнік Т. В. Нагірська К.С. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 688 с.
84. Сахаров П. О. Окремі аспекти обліку електронних грошей та особливості проведення їх аналізу та аудиту у банках. Економіка і суспільство. 2017. № 9. С. 1192-1197.
85. Сахаров П.О. Окремі аспекти обліку електронних грошей та особливості проведення їх аналізу та аудиту у банках. Мукачівський державний університет. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/205.pdf
86. Семенець А. П. Бухгалтерський облік та контроль електронних грошей, організація і методика: автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.09 Житомир, 2017. 23 с.
87. Семенець А. Сутність електронних грошей як об'єкта бухгалтерського обліку. Міжнародний науково-практичний журнал

«Фінансовий простір». 2016. № 2 (22). С. 77–81.

88. Семенець А.П. Бухгалтерський облік та контроль електронних грошей: організація і методика: автореф. дисертації на здобуття ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / А.П. Семенець. – Житомир, 2017. – 23 с.

89. Сиротинська А.П. Сучасні проблеми і перспективи розвитку електронних грошей в Україні та особливості їх відображення в обліку / А.П. Сиротинська, О.П. Лесик // Проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 25–33.

90. Скорба О.А. Аудит грошових коштів / О.А. Скорба // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : Зб-к наук. праць. – 2007.

Вип. 22.0. – Суми : ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України». – С. 78–82.

91. Скоробогатова В.В. Бухгалтерський облік грошових коштів як складової монетарних активів підприємства / В.В. Скоробогатова. Вісник ЖДТУ 2012 № 1(59). – С. 36-43. <http://eztuir.ztu.edu.ua/2429/1/7.pdf>

92. Сметанко О.В. Внутрішній аудит операцій з грошовими коштами в акціонерних товариствах України / О.В. Сметанко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/znpen/2011_7/12VAO.pdf.

93. Спеціальні платіжні засоби НСМЕП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=52077&cat_id=52065

94. Статистика НБУ щодо операцій банків України з електронними грошима URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi_bankiv_ukrayini_z_elektronnimi_groshima_2020_rik

95. Стовпова А. С. Класифікація електронних грошей для цілей бухгалтерського обліку. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 14. С. 60–64.

96. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. 2-ге вид.,

переробл. і доповн. К. : Знання, 2012. 647 с.

97. Трилід О. М., Орехова К. В. Методичний підхід до оцінювання ефективності управління грошовими потоками підприємства. Наука й економіка. 2009. № 4. С.147–154.

98. Турова Л. Л., Коршак А. О. Облік і аудит готівкових коштів. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. Вип. 6. С.70-74. 82

99. Узгодження правил використання електронних грошей [Електронний ресурс].–Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66296&cat_id=66292

100. Хмелевський І Електронні гроші проблеми обліку та здійснення розрахунків / І. Хмелевський //Податки та бухгалтерський облік. – 2012. - №

68:(1565) – С.20-31

101. Шалімова Н.С. Зовнішній контроль якості аудиту: міжнародний досвід та вітчизняна практика / Н.С. Шалімова // Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки. – 2010. – № 2. – Т. 2. – С. 173–177 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_2_2/pdf/173-177.pdf

102. Шевчук О. А. Аспекти бухгалтерського та податкового обліку безготівкових розрахунків. Фінанси України. 2011. № 2. С. 69–76.

103. Шишкова Н. Л., Мороз Є. Ю. Електронні гроші: сутність та проблеми використання в Україні . Економічний вісник Національного гірничого університету. 2017. № 4. С. 39-51. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2017_4_7

104. Шишкова Н. Л., Мороз Є. Ю. Електронні гроші: сутність та проблеми використання в Україні. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2017. № 4. С. 39-51. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2017_4_7

105. Шпирко О. М. Електронні гроші як об'єкт бухгалтерського обліку підприємства / О. М. Шпирко // Науковий вісник Ужгородського університету. 2014. - № 1(42). – С. 197-200.

106. Що таке електронні гроші та їх можливості? URL:

<https://tyoigroshti.com.ua/uk/novosti/chto-takoe-elektronnye-dengi-i-ih-vozmozhnosti>

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

107. Янчев А.В. Розрахунки електронними грошима: документування, облік та контроль: монографія / А.В. Янчев, О.О. Нестеренко, П.О. Сахаров; Харківський державний університет харчування та торгівлі. – Х.: ХДУХТ; Майдан, 2014. – 238 с.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

108. Ясишена В. В. Облік, аналіз і аудит як підсистеми формування інформації щодо грошових потоків підприємств. Галицький економічний вісник. 2008. № 5 (20). С. 148-153.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

109. Ясишена В. В., Сисоєва І. М. Методика проведення аналізу грошових потоків підприємств. Інноваційна економіка. 2012. № 2 (28). С. 131-139.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ДОДАТКИ

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"